

V čísle: ● Jubilujúci J. Zsapka ● Koncerty v Bratislave, Košiciach, Žiline a Nitre ● Hrnčiarsky bál na Novej scéne a Modrá ruža v televízii ● Cithara aediculae v Nitre ● Súťaž spevákov v Lecce ● Z regiónov ● Monitor ● Zo zahraničia ● Servis HŽ ●

Hudobný život '97

ROČNÍK XXIX.

8 Sk

5. 2. 1997

2

Šta spätné zrkadlo

HUDOBNÝ ŽIVOT vstupuje do dvadsiateho deviateho roku svojho života. Nie je to málo. Je to vek takmer dvoch generácií. Uvedomil som si to opäť pri nedávnom listovaní v uplynulých ročníkoch iba tak - pre seba. Pohľad späť býva zväčša užitočný. Predovšetkým pre vlastnú sebakontrolu, pre časopis, ale aj hľadanie ďalších možností. Darmo, noviny sú zrkadlom každej doby, obrazom jej smerovania, chýb i múdrosti, sú aj obrazom spoločenského vedomia, v našom prípade aj historického vedomia našej hudobnej kultúry.

Samozrejme, nejde mi o hodnotenie uplynulých rokov - na to by rozsah stĺpčeka nestačil. Je to iba uvedenie si náročnosti našej práce v súčasnom období, ktorého sprievodným znakom sú permanentné štrukturálne a organizačné zmeny. Napríklad len náš časopis za posledných desať mesiacov má už tretiu vydavateľskú firmu. I napriek tomu sme však s maximálnym úsilím, vďaka pochopeniu jednotlivcov, ale aj Ministerstva kultúry, mohli vychádzať pravidelne. Mnohí túto skutočnosť ani nepostrehli (ba podaktorí ju ani nechcú vziať na vedomie).

Tieto riadky píšem preto, lebo si veľmi dobre uvedomujeme vážnosť istých štrukturálnych zmien, ktoré určite prinesie existencia Národného hudobného centra, ako aj faktu, že najaktívnejší funkcionári Slovenskej hudobnej únie si - obrazne povedané - svoj „software“, vybudovaný na pôde únie, odnášajú so sebou do novej lukratívnejšej pozície. Aký priestor zostane pre „skalných“ v únii, ukáže čas a hlavne do akej miery sa dokáže zaktívizovať jej členstvo, a do akej miery sa dokáže presadiť únia ako dobrovoľné profesné občianske združenie. Samozrejme, to všetko sa bude adekvátne odrážať aj v našom verejnom hudobnom živote, a dúfajme, aj v pozitívnom zviditeľňovaní skutočných umeleckých hodnôt.

Žiaľ, je tu aj menej populárna stránka veci: a to skutočnosť, že tak ako ostatné periodiká, po dlhšom čase, sme museli siahnuť k úprave ceny, ktorá sa už koncom minulého roku „vyšplhala“ na 8,- Sk, čo dúfam, naši čitatelia pochopia. Nie sú to iba samotné náklady, ale skutočnosť, že predajcovia časopisov, alebo nájomcovia novinových stánkov, chcú byť čoraz viac finančne zainteresovaní na predaji. V najbližšom čase sa chceme oveľa výraznejšie uplatniť v školách, v čom nám môžu svojou osobnou zaangažovanosťou pomôcť jedine samotní pedagógovia. Poznáme názory viacerých z nich, dostávame listy aj od radosných návštevníkov koncertov a operných predstavení, ktorí konštatujú, že Hudobný život je v súčasnosti pre nich jediným kontaktom s hudobným dianím. Preto sa vraciam k spätnému zrkadlu, ktorým Hudobný život bol, pretože poskytuje objektívny obraz o takmer tridsaťročnom hudobnom smerovaní u nás. A chcel by nim zostať aj naďalej.

Marián Jurík

Jedno z najobľúbenejších a najviac navštevovaných divadiel Nová scéna si toho roku pripomína svoje jubileum. Za päťdesiat rokov pôsobenia uviedla množstvo inscenácií, v oblasti hudobno-scénickej orientovaných na populárny ľahší žáner. Opereta Gejzu Dušika Hrnčiarsky bál, ktorú NS už štvrtýkrát naštudovala a premiérovu uviedla, patrí k jubilejným zdraviciam divadla. Na snímke A. Sládeka je scéna z najnovšej inscenácie - píšeme o nej v recenzii na str. 6.

K hudobno-spoločenským súvislostiam

JOZEF VEREŠ

Vzťah spoločnosti k vede a umeniu bol vždy ambivalentný a kolísavý podľa hospodárskej konjunktúry a atmosféry doby i napriek tomu, že od samého začiatku svojho pôsobenia v spoločnosti uvedený systém vykazovali určitú spätosť. Veda a umenie majú výrazné poslanie v spoločnosti, pretože „hľadajú“ výpoveď o svete, čím zároveň napomáhajú naplňovať zmysel ľudského bytia. Odlišujú sa metódami, svojím jazykom, ktorým na občana prenášajú zistené či uskutocnené informácie. Mechanizmus ich vzájomného ovplyvňovania sa nie je vyriešený, a teda objasnený, čo zrejme súvisí s neľahkým poznaním myslenia človeka. V naznačenej rovine sa najčastejšie odzrkadľuje niekoľko „slabín“ najmä v rámci špecializovaných vedných disciplín, kde je podávaný príliš diskontinuálny obraz sveta, ktorý vzbudzuje tušenie, že veda nemôže dosiahnuť dno poznania a nie je schopná dať vyčerpávajúcu odpoveď na problémy kvality, šťastia a pod.

V zložitých spoločenských situáciách dochádza i k zneužitiu vedy (zbrane, drogy a pod.) ako aj umenia, ktoré v meniacich sa podmienkach často sprevádzajú umelecké excesy a tendencie do slepej uličky, čo si uvedomujeme viac-menej až následne. Z kontextu načrtnutých myšlienok možno usúdiť, že s vývojom spoločnosti a rozvojom vied i umenia (teda i pedagogickej sféry) stretávame sa s rôznymi postojmi k jednotlivým problémom a k ich riešeniu. Tieto často vyplývajú z nových, či zmenených súvislostí. Určitá špecifickosť spočíva v tom, že niektoré z nich môžu v historickej pamäti pretrvávajúť dlhšie časové obdobie najmä v dôsledku rôznorodosti ich interpretácií, ako

aj tým, že sú s novým vývojom rozkolísané „viditeľnejšie“, t.j. s väčšou intenzitou. Je to zrejme preto, že ľudia sa usilujú rôznymi formami obnovovať a dopĺňať svoje poznatky so zacielením na vlastné budúce východiskové možnosti. Môže sa to prejavovať aj tým, že sa často zahmlenou rétorikou zbavujú (možno len navonok) mnohých uznávaných hodnotových kritérií, či už v súvislosti so zmenami, ktoré prináša so sebou rozvoj vedy a spoločnosti. (Doplniť to môžeme i v tom zmysle, že veda môže zničiť človeka, no nedokáže ho vždy vychovať.)

Zmeny, ktoré sa uskutočňujú v určitom spoločenskom systéme (či už sú vyvolané z politických dôvodov, alebo vyplývajú z vedecko-technického rozvoja, či z ekonomického pohybu a pod.), silnejšie vplyvajú (najmä v začiatkoch) na výchovno-vzdelávacie programy, vzhľadom na ich podmienenosť tvoriacim sa a nanovo prehodnocovaným skutočnosťami. Zriedkavosťou nie je ani taká situácia, keď sa niektoré vedecké disciplíny, potrebné pre všestranný rozvoj jedinca i jeho budúcej profesie, dostávajú do útlmovej, v podstate až likvidačnej fázy (istý čas estetická výchova) v porovnaní s disciplínami, ktoré získali preexponovaný časový priestor či duplicitný obsah (nemyslíme tým predmety, ktoré si vyžiadali rozvoj spoločenskej praxe).

Nevyváženosť a nesúvislosť jednotlivých disciplín vo výchovno-vzdelávacích programoch vzniká i tým, že spoločenské, či humanitné vedy sprevádza ostrá diskusia, bezbrehá až dehonestujúca, v ktorej sa prezentuje množstvo rôznych dezinformácií, často s účelovým zameraním, vyvoláva vo vzdelávacom procese dlhodobú neprekonalnosť riešenia mnohých úloh (napríklad

pretrvávajúci nevyrovnaný vzťah medzi predmetmi prírodovedného, spoločenského a umeleckého charakteru na základných a stredných školách), ktoré napokon vedú k apatii, či k vytváraniu negatívnych postojov. Nemožno nespomenúť i takú skutočnosť, že do obsahovej náplne niektorých predmetov, zameraných na hudbu, sa nedarí včas koordinovane zakomponovať nové trendy, tendencie a pod. (napr. z oblasti tzv. nonartificialnej hudby).

V diskusiách, zameraných na hudobnú pedagogiku a jej výchovné postupy, sa vo vedomí ľudí udomácnil názor, že zo súčasnej rôznorodosti a bohatstva ponuky hudobných štýlov a smerov je dôležité to, čo si z nej subjekt vyberie, čo je mu bližšie, čo dokáže prijať a pod. Ak však vzhľadom na spomenutú ponuku zúžime vekovú hranicu len na vzťah detí a mládeže k hudbe, prijímame tento názor už rozpačitejšie. Najčastejšie je to z dôvodu, že si čoraz viac začíname uvedomovať i negatívne vplyvy hudby na uvedené vekové kategórie (hoci nejde až tak o nový postreh, nakoľko v modifikovaných formách sa s ním stretávame v rámci vývoja hudby), ktoré prerastajú do manipulovateľnosti, realizovanej skrytými, rafinovanými spôsobmi, často s neodhadnuteľnými účinkami. Na konci 20. storočia nie je to len jav týkajúci sa hudby a problému komplexnejšieho vzdelávania učiteľov hudby vôbec (na ktorý neboli počas štúdia pripravení), ale aj dlhší čas pretrvávajúci fenomén, ktorý postupne nadobudol sociologicko-psychologickú univerzálnu povahu s globálnym zameraním na široké spektrum obyvateľov. V tejto prebiehajúcej a možno len začínajúcej uniformite ľudskej kultúry sú mnohé receptívne „vzorce“ charakteris-

(Dokončenie na str. 3)

Za JUDr. Jaromírom Bázlikom

V Banskej Bystrici sme ho vídali roky... Bol prítomný všade, kde sa v jeho meste čosi dialo, čo pestovalo, vzdelávalo a povznášalo ducha. Patril medzi kultúrno-nábožensky zaniatených Bystričanov až do konca svojho života. V prvé januárové ráno roku 1997 odišiel z časného života...

Jaromír Bázlik sa narodil 26. 8. 1909 v Pukanci. Vyrastal v rodine evanjelického farára vo Zvolenskej Slatine a Pribiline. Od detstva rád čítal, učil sa hre na klavíri. Študoval na Evanjelickom a na Štátnom gymnáziu A. Sládkoviča v Banskej Bystrici, kde sa zdokonaľoval i v hre na klavíri u V. Figuša Bystrého. Od roku 1927 bol poslucháčom Právnickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe. Po ukončení štúdií pôsobil v rôznych funkciách súdnictva i na štátnom zastupiteľstve. Natrvalo v Banskej Bystrici. V r. 1936 sa

JUDr. Bázlik oženil s Blankou Andrašovanovou, absolventkou konzervatória, sestrou skladateľa T. Andrašovana. Z manželstva Bázlikovcov žijú dvaja synovia, hudobný skladateľ Igor a Miroslav, ktorý je docentom na FFUK.

Do konca svojho života J. Bázlik spolupracoval s Literárnym a hudobným múzeom v B. Bystrici, venoval sa najmä životu a dielu V. Figuša Bystrého. Z maďarčiny do slovenčiny preložil rozsiahly Figušov denník. Cenným literárnym dielom J. Bázlika je aj podrobne spísaná história hudobného života v Banskej Bystrici. Dôkazom životnej túžby po vzdelávaní a vitality bolo ukončenie štúdia tretieho veku na Univerzite M. Bela v r. 1994.

Pán Bázlik, svojou účasťou, slovom, hudbou... ste veľa rokov napomáhali k šíreniu a zveľaďovaniu božích i ľudských právd a krás tu medzi nami.

Verím, že Vaším odchodom ste nás len predišli do tej najkrajšej koncertnej a chrámovej siene večného Božieho kráľovstva, kde je (dovolím si želať - tvrdiť) a bol Váš cieľ. EVA FAKLOVÁ

FIGAROVA SVADBA V ÓSAKE

V deň druhého výročia (17. januára) veľkého zemetrasenia v Kóbe uviedlo pražské Národné divadlo pod vedením slovenského dirigenta Olivera Dohnányiho predstavenie opery Wolfganga Amadea Mozarta Figarova svadba.

Pražské umelecké teleso v tom istom zložení ako dnes, iba tri dni po ničivej prírodnej katastrofe v roku 1995, hralo v Ósake dve operné predstavenia: Don Goivanni a Figarova svadba. Na podnet O. Dohnányiho finančný výnos jedného z predstavení vo výške viac ako 1 milión jenov (približne 270 000 Sk) sa súbor rozhodol venovať prostredníctvom japonského Červeného kríža obetiam postihnutým zemetrasením v Kóbe a v Ósake.

Obe inscenácie boli vtedy súčasťou turné, ktoré sa začínalo v meste Fukuyama. Odtiaľ čakala členov operného súboru pražského

Národného divadla ďalšia zastávka v Ósake, kde sa však dostali s výše 200-kilometrovou obchádzkou vysunutej diaľnice (Kóbe-Ósaka), pretože 800 metrov tohto cestného úseku spadlo pod ničivú silu zemetrasenia. Podľa slov vtedajšieho organizátora oboch predstavení navštívilo operné inscenácie aj mnoho takých ľudí, ktorí pri prírodnej katastrofe doslova stratili strechu nad hlavou a prišli najmä kvôli tomu, aby aspoň na chvíľu zabudli na nešťastie, ktoré ich postihlo.

O. Dohnányi je obľúbený v krajine vychádzajúceho slnka. Pôsobenie tohto slovenského umelca, ktoré zahŕňa niekoľko vystúpení do roka, sa začalo už v roku 1992. V máji tohto roku sa O. Dohnányi chystá opäť na vystúpenie v Japonsku. Tentoraz ho bude sprevádzať okrem manželky Natálie aj jeho 4 a pol mesačná dcérka Laura. (TASR)

Aktivity žilínčanov

Základná umelecká škola v Medzilaborciach usporiadala 2. decembra m. r. v koncertnej sále školy koncert študentov Konzervatória v Žiline. V programe zo známych operných árií a duet, koncertných piesní sa predstavili žiaci speváckej triedy Alojza Kubičku sopranistka Antónia Čičová a tenorista Jozef Gráf. Pri klavíri bola žiačka klavírnej triedy Evy Kudjovej Jelena Gombitová. Mladí speváci zaujali dobrou vokálnou technikou, štýlovosťou interpretácie, muzikálne precítením a oduševneným podaním skladieb náročného programu. Umelecký dojem tohto úspešného večera dotvoril kultivovaný klavírny sprievod. Hlboký ľudský rozmer malo vystúpenie pre žiakov a pedagógov Osobitnej školy internátnej v Medzilaborciach, ktoré prebehlo v neopakovateľnej atmosfére vytvorenej vďačnými žiakmi školy.

3. decembra vystúpili žilinskí konzervatoristi v koncertnej sále humenského kaštieľa. Koncert usporiadalo Mestské kultúrne stredisko, Kruh priateľov hudby a Vihorlatské múzeum v Humennom. E. G.

Nová Medzinárodná encyklopédia

Vydavateľstvo Arriaga vydalo nedávno druhé rozšírené a revidované vydanie Medzinárodnej encyklopédie sonát pre husle a keyboard. Autor Alan Pedigo do nej zahrnul okrem európskych a amerických autorov aj tvorcov z Číny, Islandu, Ugandy a Madagaskaru. Vychádzajúc zo svojich dlhoročných skúseností praktického hráča na husle (spolu so svojou manželkou klaviristkou) zostavil encyklopédiu tak, aby bola nápomocná ďalším interpretom pri výbere a zostavovaní ich koncertného programu, vrátane historických kontextov a biografie skladateľov.

Encyklopédia zahŕňa sonáty pre husle a klavír alebo čembalo, organ, harfu či gitaru. Jej obsah je rozdelený do 5 častí.

Prvá časť, rozčlenená na 14 kapitol, sle-

duje Evolúciu sonáty, Formu sonáty, Modalitu a Tonalitu, Hudobné ornamente, Štruktúru recitátového programu, Sonáty W. A. Mozarta, Huslistov a klaviristov - krátke biografie slávnych interpretov, Husle a sláčik, Klavír a gitara, Medzinárodné súťaže - stručná charakteristika, história a adresy, Klavírne súťaže, Rytmus, Bubnovanie a ľudový tanec, Muzikológia - biografie vybraných muzikológov.

Druhá časť obsahuje krátku charakteristiku krajín v abecednom poradí a zoznam skladateľov, ktorých biografie sú neskôr podrobnejšie uvedené v tretej časti. Zo slovenských skladateľov, zaradených pod Československo, je tam Oto Ferenczy, Viliam Figuš Bystrý, Ladislav Holoubek, Friso Kafenda, Ladislav Kupkovič, Miku-

laš Schneider-Trnavský, Eugen Suchoň. Súčasťou druhej časti sú ďalej kapitoly o hudobnej kultúre Číny, Albánska a Madagaskaru.

Štvrtá časť je exkurzom do sveta vydavateľstiev a nahrávacieho priemyslu a piate obsahuje bibliografiu k druhému vydaniu. Celá 340-stranová encyklopédia je obohatená súbormi fotografií slávnych huslistov, klaviristov, skladateľov a muzikológov.

Ako vidno z krátkeho prehľadu kapitol, nejde o systematický zoznam skladieb pre obsadenie, ktoré evokuje názov knihy, skôr je to encyklopédia "z každého rožka troška" pre každodenné potreby huslistov. Kniha je prezenčne k dispozícii v HIS HF. O. S.

Lenárd i riaditeľom Opery

Generálny riaditeľ Slovenského národného divadla v Bratislave Miroslav Fischer vymenoval do funkcie riaditeľa Opery SND súčasného hudobného riaditeľa a šéfdirigenta Slovenskej filharmónie Ondreja Lenárda.

O. Lenárd prijal vymenovanie do tejto funkcie a poďakoval sa za dôveru M. Fischerovi, s ktorým ho spájajú rovnaké profesionálne kritériá a spoločné dlhoročné umelecké ambície.

Pri rozhodovaní prijať funkciu riaditeľa prvej slovenskej opernej scény motivovali O. Lenárda dva argumenty. Prvým bolo prepojenie hudobného sveta cez dve vrcholné národné inštitúcie - Operu SND a SF, s dôrazom na podporu ich dôležitosti v spoločenskej hierarchii. Druhým argumentom bolo zachovanie a pozdvihnutie tradície umeleckého potenciálu vo sfére hudobno-dramatického umenia, pestovanie stavovskej cti a hrdosť na najdôležitejšie národné hudobné inštitúcie. TASR

Uznesenie z rokovania rady SHÚ

Dňa 21. januára t. r. uskutočnilo sa 1. rokovanie Rady Slovenskej hudobnej únie po Valnom zhromaždení v decembri 1996.

Rada prerokovala a prijala nasledovné uznesenie:

1. V tajnom hlasovaní za predsedu Rady SHÚ zvolila Dr. Mariána JURÍKA.
2. Vzala na vedomie informáciu ústredného riaditeľa NHC Pavla BAGINA o jeho zámeroch a poslaní.
3. Z diskusie vyplynulo, že bude potrebné pristúpiť k rokovaniu medzi NHC a SHÚ o vzájomných vzťahoch medzi oboma subjektami. Záver tohto rokovania by mal vyústiť do konkrétnej zmluvnej podoby.
4. Vypísať konkurz na miesto tajomníka SHÚ s nástupom od 15. marca 1997.
5. Vykonať inventarizáciu a súpis majetku do 15. 3. 1997.
6. Zabezpečiť ocenenie klavírov, obrazov a elektroniky, ktoré sú vlastníctvom SHÚ za účelom ich odpredaj.

Cyklus Portréty osobností slovenskej ľudovej hudby

Prvým stretnutím na Bratislavskom hrade v tomto roku pokračoval 26. januára cyklus pod názvom Portréty osobností slovenskej ľudovej hudby, ktorý pre návštevníkov a milovníkov ľudovej hudby pripravilo Hudobné múzeum SNM. Podujatie organizátori venovali slávnemu fujaristovi z Detvy - Jožkovi Rybárovi.

V programe slovom i hudbou vystúpil Ivan Mačák a Andrej Dvorský. Ako povedal pre TASR I. Mačák, podujatie chce pripomenúť mimoriadne osobnosti ľudového hudobného života. Zároveň chce podnietiť diskusiu a rozhovory o životných príbehoch a údajoch zo života hudobníkov.

ROK SLOVENSKEJ HUDBY V SLOVENSKOM ROZHLASE

V tejto úvahe bude síce reč o rozhlase, ale začnem ju televíznou reláciou, ktorú 6. 1. 1997 scenáristicky aj režírne realizoval Robo Melo. Išlo o spomienku na Týždeň slovenskej hudby a pripomienku Roku slovenskej hudby. Pavol Bagin zdôvodňoval ciele oboch akcií, Vladimír Bokes a Pavol Malovec sa kladne vyjadrili k úrovni Týždňa, Jozef Sixta pochválil vyspelosť bratislavského obecnstva a Peter Mikuláš sa vyznal zo svojej náklonnosti k súčasnej hudbe.

Vladimír Godár odsúdil podobné akcie ako prežitok komunistickej totality a prostriedok vykazovania činnosti funkcionárov Slovenskej hudobnej únie. Marek Piaček a Peter Zagor taktiež nesúhlasia s jednorazovými akciami podobného typu a sebavedome prehlásili, že kto má vzťah k súčasnej hudbe, bude ju počúvať aj bez „rokov“ a „týždňov“.

Nechcem polemizovať s podobnými názormi, ale myslím si, že všetko čo vytvára priestor pre prezentáciu súčasného umenia treba privítať.

Rok slovenskej hudby priniesol svoje ovocie (aj vo zvýšených tantiémach skladateľov, i tých, ktorí s ním nesúhlasili!) - slovenská hudobná tvorba sa prezentovala na koncertných pódioch i v operných divadlách dôraznejšie ako inokedy. Najúspešnejšie sa realizoval v Slovenskom rozhlase, najmä na stanici Devín, ktorú už niekoľko rokov pravidelne sledujem.

Stanica Devín aj mimo Roku slovenskej hudby, vždy v záplave hudby všetkých vekov, venovala slovenskej tvorbe priestor a bola miestom, kde sa našiel každý skladateľ. No kvantita a kvalita vysielanej slovenskej hudby bola v Roku slovenskej hudby impozantná.

Nemám rada štatistiky, nikdy nemôžu byť úplne presné - hádam iba v spracovaní rôznymi počítačovými systémami. Napriek neúplnosti môžu však vytvárať argument podporujúci niektoré závery. A tak som sa pokúsila zachytiť číselne počet slovenskej tvorby v rozhlase v poslednom štvrtroku Roku slovenskej hudby. Keď som svoje záznamy usporiadala a spočítala, sama som bola prekvapená. Za tri mesiace sme na vlnách éteru počuli 149 slovenských diel od 59-tich skladateľov! Impozantné je i generálne rozpätie od Bajana cez J. L. Bellu, M. Moyzesa, M. Schneidera-Trnavského, V. Figuša-Bystrého, cez zakladateľov slovenskej hudobnej moderny až po najmladšiu generáciu, I. a M. Burlasovcov, P. Zagara a ďalších.

V tomto „mini-prieskume“ nie sú zachytené niektoré zborové skladby, ktoré boli zaradené v programoch zborových koncertov medzi skladbami zahraničnej tvorby, ani hudba v rámci hudobno-slovných pásiem a profilov skladateľov. Keby sme si to pripočítali, bol by obraz ešte impozantnejší.

Rok Slovenskej hudby sa týkal aj prezentácie slovenských interpretačných umelcov. Slovenské symfonické a komorné súbory, významní slovenskí sólisti - nielen bratislavskí - dostali v rozhlase mimoriadne príležitosti nielen interpretáciou slovenskej tvorby, ale celého svojho koncertného repertoáru. Od „hviezd operného neba“ až po malého Karvaya.

Pri výbere slovenských interpretov vo vzťahu programu bolo prihliadané i k špecifikám jednotlivých umelcov (Lapšanský - Schumann, Černická - Čajkovskij, Kopčák - Musorgskij, Mikuláš - oratórna a piesňová tvorba, Klinda - Messiaen, Sokol - Bach, Slovák - Šostakovič a pod.), čo slúži k chvále hudobných redaktorov. Rok slovenskej hudby je za nami. Kiež by dramaturgia orchestrov a operných divadiel nezabúdala aj v ďalších rokoch na svoju národnú hudbu.

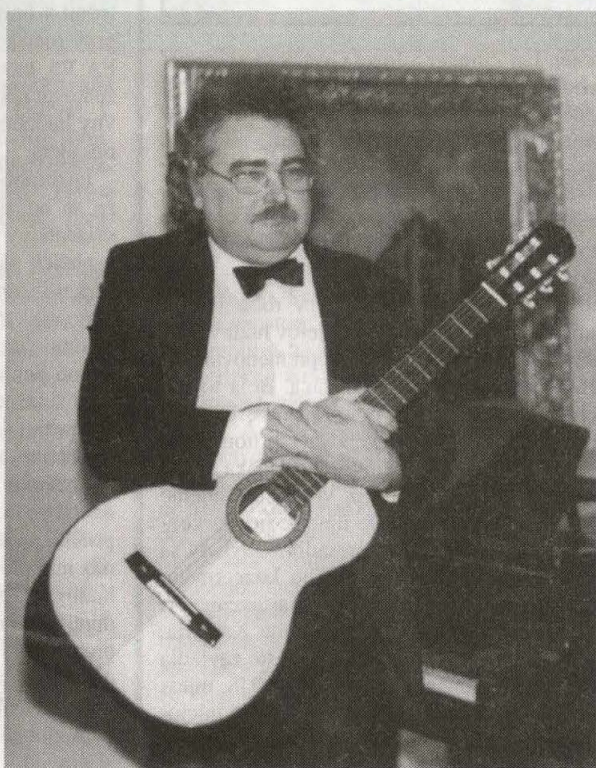
Som presvedčená, že Hudobné vysielanie Slovenského rozhlasu na to nikdy nezabudne.

Záverom ešte poznámku - ako hovorievajú moderátori - „z iného súdka“. Po sedemdesiatich rokoch služby poslucháčom rozhlasu zaničil rozlasový časopis. Je to veľká škoda, lebo veľa poslucháčov si programy vyberá a nemá od rána do večera zapnutý prijímač ako „zvukovú kulisu“. Jedna stránka v Eurotelevízii ho nemôže nahradiť. Časopis, ktorý prežil všetky politické zmeny, práve teraz zaničil. Kto sa prihlási k tomuto atentátu?

ANNA KOVÁŘOVÁ

Jubilujúci Jozef Zsapka

Nebude azda neslušné, ak prezradíme vek jubilanta Jozefa Zsapku, ktorý 17. januára oslávil svoje abrahámoviny. Toto výročie sa v oficiálnych blahoželanostiach nazýva významné, okrúhle, závažné... a rôzne inak. V každom prípade päťdesiat rokov v živote človeka je vhodnou príležitosťou (i keď nie jedinou) na bilancovanie dosiahnutých pre a proti. Ak je to človek známy aj vo verejnosti, ak je osobnosťou, ktorá svojimi činmi a skutkami, svojou aktivitou a tvorivou činnosťou ovplyvnila naše poznanie, je aj na nás, aby sme sa k tomuto životnému jubileu i jemu samotnému prihovorili. A Jozef Zsapka - koncertný umelec, pedagóg, organizátor a neúnavný propagátor nástroja, ktorému zasvätil maximálnu časť svojho profesionálneho i osobného života - takouto osobnosťou nesporne je. Nielen v domácych, ale aj medzinárodných reláciách.

Snímka M. Jurík

Ohliadnime sa však späť a načrtime aspoň v základných črtách do jednotlivých etáp, ktoré formovali jeho život. Na začiatku jeho profesionálnej dráhy stálo konzervatórium v Brne, kde študoval hru na gitare (absolvoval r. 1968). Posledné dva ročníky študoval popri zamestnaní, v rokoch 1967-1971 navštevoval Hudobnú akadémiu v Miláne a súčasne od r. 1966 vyučoval na ZUŠ v Leviciach, neskôr v Komárne a v Bratislave. V r. 1971 nastúpil na bratislavské konzervatórium ako interný pedagóg, čo okrem iného znamenalo, že sa na Slovensku otvorila prvá gitarová trieda na konzervatoriálnej úrovni. Vysokoškolské štúdium absolvoval na VŠMU pod vedením prof. Arnošta Sádlika z Prahy. Na svoju pedagogickú činnosť Zsapka nadviazal roku 1985 na VŠMU, kde sa r. 1992 stal docentom.

Tieto údaje sú strohé, skôr faktografické, napovedia toho veľa o nárokoch a úskaliach, ktoré Zsapka - "prvovelec" vo svojom odbore na Slovensku - musel prekonávať. Pre väčšinu z nás je jasné, že úspechy a

uznania nepadajú človeku do lona ako samozrejmosť. Keď sú však podložené konkrétnymi výsledkami, prácou, vytrvalosťou, ale i vierou a presvedčením o správnosti a potrebnosti - získavajú opodstatnenosť a pádnosť.

Jozefa Zsapku poznám už vyše štvrtstoročie. Zoznámili sme sa pri nahrávaní jednej z jeho platní vo vydavateľstve OPUS. Mala som tiež možnosť sledovať všetky ročníky Gitarových dní - dnes uznávaného medzinárodného festivalu J. K. Mertza - ktorých dušou, aktívnym organizátorom i garantom kvality vždy bol a stále ostáva. Naše stretnutia a rozhovory sa týkali vždy gitary, problémov okolo konštituovania slovenskej gitarovej školy, vydávania nôt, organizovania podujatí, súťaží, seminárov, majstrovských kurzov, na ktorých sa zúčastňuje ako pedagóg, ako koncertný umelec i ako "ochranca" svojich žiakov (ich počet dosiahol zatiaľ vyše 70 a mnohí z nich sú nositeľmi prestížnych medzinárodných ocenení). Cesta, po ktorej v pedagogickej

oblasti Zsapka na Slovensku pred rokmi vykročil, má svoje pokračovanie i za hranicami našej vlasti - v blízkom maďarskom Debrecíne, vo vzdialenom vietnamskom Hanoji, či v argentínskom Buenos Aires. A to, že sa gitara u nás ako koncertný nástroj presadila a udomácnila, je v podstatnej miere jeho zásluha.

Zsapkove sólistické výkony ocenili nielen jeho umeleckí partneri, medzi ktorými nechýbal Bohdan Warchal s SKO, symfonické a komorné orchestre v svetových metropolách (Miláno, Luxemburg, Viedeň, Praha, Oviedo a i.), ale aj naslovovzatí majstri gitary ako Jorge Cardoso, Wolfgang Lendle, Leo Brouwer, Štěpán Rak, Jorgos Panetsos a ďalší, s ktorými ho okrem spoločných profesionálnych záujmov spája i osobné priateľstvo.

Na tomto mieste nie je podstatné či potrebné vyratúvať koľko Zsapkových nahrávok vlastní rozhlas, televízia či hudobné vydavateľstvá. Viac než kuriózne je, že mnohé kreácie, ktoré pre tieto inštitúcie realizoval, vznikli na jeho podnet, alebo naopak, jeho umenie inšpirovalo ich vznik. V posledných pätnástich rokoch pôsobí interpretačne v gitarovom duu, kde je mu umeleckou partnerkou jeho manželka - flautistka Dagmar Zsapková. Táto konštelácia kompozične iniciovala skladateľov D. Martinčeka, V. Kubičku, J. Malovca, ale aj M. Slavického, D. Babcocka, J. Cardosa, I. Rechina, F. Ginalisa a ďalších. Osobitnú kapitolu vytvára Zsapkova činnosť vo sfére kompozičných úprav, redigovaní gitarových škôl.

Ak ku krédam Jozefa Zsapku patrí propagovanie gitary ako koncertného nástroja na Slovensku, je toto krédo naplnené. Ak k jeho ďalším krédam patrí učiť študentov náročnej modernej gitarovej hre, je naplnené, ak vychová pokračovateľov, i tu si môže pripísať znamienko plus. A napokon o kvalitách a plnohodnotnosti koncertného umelca, oblasti, ktorú sám pokladá za svoju prioritnú aktivitu, hovorí jeho naplnený koncertný kalendár. Treba ešte pokračovať? Snáď len tým, že Jozefovi Zsapkovi blahželáme a prajeme mu, aby tvorivý elán, činnosť a "partnerstvo" s gitarovým umením, múzami, ktoré ho dosiaľ sprevádzali, mu zostali verné a naklonené naďalej...

MARTA FOLDEŠOVÁ

Premiéry v STV

Meno Gabriely Vyskočilovej je v hudobnej verejnosti známe. Od ukončenia hudobnej vedy na FFUK pracuje ako dramaturgická hudobného vysielania Slovenskej televízie. Sprvu sa venovala prevažne hudbe pre deti a mládež a v tejto oblasti dosiahla významné úspechy doma i v zahraničí. Robila túto prácu rada a s veľkým zápalom, ako o tom hovorila 6. 1. 1997 v seriáli "Akí sme boli", ktorý prebieha v rámci 40. výročia Slovenskej televízie. Spolu s Júliusom Satinským a Tomášom Janovicom spomínali na relácie, ktoré získali v zahraničí v rámci festivalov a súťaží významné ocenenia: My sme malí muzikanti, Snehuliaci a ďalšie.

Z dramaturgickej dielne Gabriely Vyskočilovej vyšiel aj cyklus Hudobné spomienky, ktorý má hodnotu nielen umeleckú, ale i historickú. Tú mala aj dvadsaťminútová relácia (6. 12. 1996) k životnému jubileu Margity Česányovej. Prínos tejto veľkej speváčky pre operu SND zdôraznil vo svojom hodnotení hudobný historik a kritik Dr. Jaroslav Blaho. O svojej partnerke s obdivom hovoril Štefan Hoza. Eugen Suchoň vrúcne spomínal na svoju prvú tréningovú a prof. Anna Korinská vysoko hodnotila spevácku techniku Česányovej. S úctou na jednu z prvých dám slovenskej opery spomínali dirigent Auer aj režisér Jernek. Scenár tejto zaujímavej relácie pripravil Jaroslav Blaho, režijne Silvio Macudziński.

Cez sviatky sme mali možnosť sledovať dve premiéry, ktoré tiež dramaturgicky pripravila Gabriela Vyskočilová.

Druhý sviatok vianočný sme videli umelecký profil sólistky baletu SND Nory Gallovičovej Motýľ život - labutia pieseň.

Nie som odborníčka na balet, preto si netrufám odborne hodnotiť tanečné umenie. Pre mňa je balet hudba vyjadrená pohybom. Tento prístup vnímania tanca potvrdila umelkyňa v komentári, ktorý medzi jednotlivými tanečnými kreáciami sama predniesla. Bol krásny a poetický, ibaže ťažko sledovateľný, lebo hudba, ktorá jej nežný hlas sprevádzala, bola prihluchná.

Nora Gallovičová je umelkyňa lyrická, veľmi citová, preto scenárista a režisér v jednej osobe, Libor Vaculík, pre ňu vybral príležitostný repertoár - A. Adam: Giselle, Čajkovskij: Čierna labuť, Liszt: Dáma s kaméliami, Saint-Saëns: Umierajúca labuť. Lyriky a tragiky, čo mali zdôrazniť aj prevažujúce sa hmloviny, či oblaky, bolo hádam priveľa. Až na malú džezovú epizódu s orchestrom Gustáva Bromu mali tanečné čísla rovnaká náladu, čo pôsobilo trochu jednotvárne. Ale neubralo to na dokonalosti výkonu umelkyne, ktorá vo svojom komentári zdôraznila, že k umeleckému tanečnému výkonu nestačí iba technika, ba ani hlboký cit, ale treba k tomu i vysoký intelekt. V jej tanečných kreáciách bolo jasné, že má všetko.

V časopise NOVÉ SLOVO č. 48/96 Gabriela Vyskočilová avizovala televíznu premiéru úspešnej operety Gejzu Dusika Modrá ruža slovami: "Problémom máme okolo seba dosť, tak prečo nepotešiť dušu televízneho diváka titulom nestora slovenskej operety, dielom, ktoré obsahuje najkrajšie slovenské evergreeny?"

Na Nový rok teda "potešila dušu" Modrá ruža. Už menoslov umelcov naznačil, že ide o súčasné pochopenie diela, bez akéhokoľvek sentimentu, humorne ladené, zamerané viac na hereckú bravúru než na kvalitu spevu, ktorá v klasickej operete bývala dominantou. Uznávam, že aj tak sa môže - a mladý divák sa dobre bavil. Ale aj starší - ba hádam aj tí, čo nostalgicky spomínali na jagavý soprán mladučky Mimi Kišonovej, na makký tenor krásneho Štefana Hoza, ktorí v roku 1939 túto operetu premieľovali. Nuž, boli to iné časy, iné estetické ideály, iný vkus. (Recenzia inscenácie operety je na 6. strane).

ANNA KOVÁŘOVÁ

K hudobno-spoločenským súvislostiam

(Dokončenie zo str. 1)

tické pre národné či až európske prostredie "zosúladované" globálnymi hudobnými špecifikami. Výchovno-vzdelávací systém vo svojom vývoji nedokázal včas uspokojiť vo reagovať na nové neustále sa tvoriace hudobné projekty (v podstate už prerastajú jeho kontext možnosti), ktoré čoraz intenzívnejšie oslovujú i spomenuté najnižšie vekové kategórie svojimi netradičnými podnetmi a formami v porovnaní so vzdelávacím procesom uskutočňovaným v "klasickom" školskom prostredí. Ten sa opiera o viac-menej zaužívané, či pretrvávajúce hodnotové a výchovné kritériá vytvorené v starších obdobiach, čo môže kontrapunkticky pôsobiť k spomenutým hudobným prejavom.

Niekedy to vyvoláva názor, že sme na začiatku akejsi neznámej éry, vyžadujúcej nové a nové hodnotenia. Určité nazretie do nastoleného okruhu problémov možno "vyčítať" zo slov skladateľa, dirigenta a pedagóga Krzyszofa Pendereckého: "Spoločne s moimi kolegami sme v päťdesiatych rokoch posunuli hudbu veľmi ďaleko. Bola to doba objavov, ale to už je za nami. Objavili sme toho toľko, že nám to dnes pomáha písať hudbu, ktorá sa obracia skôr do minulosti. Kritici si nesmú myslieť, že skladateľ, ktorý príde s niečím novým, to bude písať po celý život." (Joachin, I. - Sirotný, E.: Kultúra vo svete. Literárny týždenník, 1996, č. 36, s. 9). Pravdepodobne takto pochopená súčasnosť, napríklad určitého vývojového spektra (nemyslíme tým len jedného umelca) v diachrónnom a synchrónnom kontinuu, skrýva v sebe významný pedagogický moment hla-

dania, najmä ak je vedomie človeka formované odrazom súčasného sveta a poznaním kodifikovaných kultúrnych hodnôt spoločnosti. Zaujímavá je tiež myšlienka profesora Rudolfa Pečmana: "Návrat k veľkým osobnostem může ostatně poskytnout impulsy každé době, zvláště pak té, která ztratí cit pro specifické hodnoty umění." (Pečman, R.: Sloh a hudba 1600-1900. Problémy, otázky, odpovědi, Brno 1991, s. 58). Pokladáme teda celkom za samozrejmé, že k diskusi o hudbe nebudeme pristupovať z princípu čisto normatívneho. Veď princíp normativity v hudbe sa ako taký ani v jej historickom vývoji vždy priaznivo neprijímal (často však ovplyvňoval a ovplyvňuje výchovu k hudobnému umeniu). V úvahách o hudbe je totiž potrebná aj istá tolerancia, pretože hudba svojimi výpoveďami umožňuje prijímať pretlmočené posolstvá v globálnejšom rozmere, často síce svojiským (ale i podnetným) individuálnym spôsobom. Podľa Miloša Štedroňa priateľ pre tolerantnejšie stanoviská o hudbe vzniká najčastejšie v dialógu, v ktorom jedna strana pochopí, že druhá zvláda jeho základné komunikačné kódy.

S vývojom zvukotechniky vznikli však nové možnosti existencie hudby, ktoré umožňujú prijímať hudbu všetkých žánrov, slohov, štýlov ako i z kultúrnych tradícií rôznych národov. Poslucháč tým získava nové podnety, zároveň však jeho orientácia vo svete hudby sa stáva komplikovanejšou. S rozvojom techniky teda "pocitujeme" i narúšanie mnohých spoločenských zvyklostí prezentácie hudby. Tomuto javu pedagogovia vo svojich bádateľských aktivitách

nie vždy venujú náležitú pozornosť (napríklad štúdiu vplyvu nových technológií na hudobnú komunikáciu). Pokúsť sa odhaliť príčiny tohto stavu, ako aj navrhnúť účinnú terapiu, je v súčasnosti nevyhnutnou požiadavkou. Vedie nás k tomu presvedčenie, že tradičná výchova nedostatočne konkuruje funkcionálnemu pôsobeniu masmediálnych zdrojov na vnímavú, citlivú, ale dostatočne neimunizovanú mladú generáciu. Zrejme to vyplýva z nových zložitejších vzťahov vo vnútri ľudskej spoločnosti, do ktorých nové generácie vstupujú, čo sa odráža v ich postojoch a niekedy i v rozličných formách úniku od reálneho sveta, ako sú napríklad sekty, narkotiká, počítačové hry a pod. Je to signálom pre výchovno-vzdelávací proces, v ktorom by sa učiteľia hudby, okrem uvedomenia si zložitosti situácie, nemali uzavierať do hraníc vlastného predmetu - do akejsi profesionálnej izolácie - nakoľko spomenuté problémy sa vzťahujú jednak na hudbu nonartifickálnu, prevažujúcu v nižších vekových kategóriách, no súčasne aj na oblasť artifickálnej hudby a jej recepcie.

Z metodologického hľadiska to predpokladá zvýšiť úsilie najmä o štúdium vplyvu moderných technológií na hudobnú komunikáciu, o nový spôsob formulovania hypotéz a empirickej verifikácie, ako aj projektovanie nových momentov do výchovy hudobných odborníkov a pod. Výchova a vzdelávanie by preto mali postupne smerovať k tomu, aby ich podmienkou nebol len úzko špecializovaný rozvoj človeka, ale aby súčasťou podmienok bola aktívna orientácia v kultúrno-umeleckom ako i spoločenskom a občianskom živote. JOZEF VEREŠ

ORGANOVÉ DNI S OTÁZNIKMI...

Čaro zvuku kráľovského nástroja priťahuje všetky vekové skupiny a vo všetkých dobách. Organ patrí k hudobným nástrojom, ktoré majú svoju históriu. Už niekoľko storočí je súčasťou vybavenia kostolov. V Bardejove sú v súčasnosti funkčné tri nástroje a nachádza sa tu aj jeden historický. Najmladší je v gotickom Dóme sv. Egídia a bol postavený práve pred 90. rokmi. Je to dvojmanuálový nástroj strednej veľkosti. Práve jeho píšali v lete m.r. päťkrát rozoznievali profesionálni umelci - organisti z Čiech, Poľska a Slovenska v cykle IV. organové dni Jozefa Grešáka.

Otvárací koncert patrila českej organistke Alene Veselej. Poľský organista Piotr Grajter potvrdil, že poľská organová literatúra je veľmi pôsobivá a dômyselne ťaží z historických momentov. V jeho podaní dominovali diela Mieczysława Surzyńskiego a Jerzyho Bauera. Gotická suita Léona Böellmanna zaznieva každoročne, ale iba málokto interpretácia bola tak premyslene vystavaná a duchovne podložená ako Grajterova.

Prvým našim organistom, ktorý sa predstavil, bol Imrich Szabó. V každom programe boli skladateľsky prítomní Johann Sebastian Bach a Jozef Grešák. Szabó svoju dramaturgiu doplnil o Chorál č. 3 a mol Césara Francka a Chorál "Nun danket alle Gott" a Prelúdium a fúgu na B-A-C-H Franza Liszta. U Szabóa treba oceniť tónovú kultúru, ktorá mu bola nápomocná pri zdolávaní nástrah poškodeného nástroja.

Štátna filharmónia Košice bola tým inšpirujúcim orchestrom, ktorý v mnohom skla-

teľské aktivity Jozefa Grešáka podmieňoval a aj ich premiérovu úvahu. Za dirigentským pultom sa predstavil niekdajší šéfdirigent tellesa Richard Zimmer, skladateľov vnuk. Dramaturgia rozdelila koncert na dve časti. V stvárnení Ivana Sokola zazneli tri diela Johanna Sebastiana Bacha - Concerto G dur, BWV 592, Pastorale, BWV 590 a obľúbená Toccata a fúga d mol, BWV 565. Prísl so známym dielom je veľká zodpovednosť i riziko. Tomuto úskaliu sa umelec nevyhol a v závere fúgy sa mu nepodarilo vycizelovať rýchle pasáže. Nemožno akceptovať argument: nástroj je poškodený. Sólita túto skutočnosť pozná viac ako desať rokov. Pri jednej zo svojich návštev Bardejova zažil pri hre na tomto nástroji padať snehové vločky na hrací stôl cez poškodené časti rozety nad nástrojom. Zároveň bol oboznámený s havarijným stavom nástroja, k tomu sa však ešte vrátim. Druhá časť večera patrila Grešákovým orchestrálnym dielam - Komornej symfonii a Symfoniette v úprave dirigenta Bystrika Režucha. Nie sú to diela v tomto meste neznáme. U dirigenta bolo cítiť niekoľkoročnú dirigentskú pauzu. Komorná symfónia pripomína hru skladateľa s farebnosťou hudobného zvuku a tá musí mať svoju hutnosť a priestorovú ohraničenosť. Na viacerých miestach sa však neprijemne prekrývali. Tie pomyselné nitky medzi hráčmi orchestra a dirigentom sa na viacerých miestach trhali. Nebolo by ošzné, aby toto pôsobenie za dirigentským pultom bolo pre Richarda Zimmera iba povahy príležitostnej. Zo slávy a

mien Ján Zimmer a Jozef Grešák sa existovať nedá a práve tento koncert priťahal najväčší počet poslucháčov. Zarážajúcou skutočnosťou pri dvoch koncertoch bola absencia programových bulletinov.

V súvislosti s týmto koncertným cyklom sa vynárajú viaceré otázky. Jednou je názov cyklu. Komu alebo čomu slúži skutočnosť, že v jednom meste sú dva koncertné cykly s menom toho istého skladateľa? V roku 1987 z iniciatívy spolku Kruhu priateľov hudby Bardejovská hudobná jeseň sa premenovala na Hudobnú jeseň Jozefa Grešáka. Bola to pochopiteľná iniciatíva, pretože práve KPH sa od svojho založenia venoval sprítomňovaniu tvorby tohto bardejovského rodáka a hoci zazneli hlasy, že to cez vtedajšie vedenie MsNV neprejde, pretože umelec mal cirkevný pohreb, obetavci to presadili. Odvtedy sa každoročne v rámci jesenného koncertného cyklu koná aj spomienkové zastavenie pri skladateľovom hrobe na cintoríne Kalvária. V posledných rokoch však v meste zavládla akási grešákománia - pomenovať ZUŠ, miestne gymnázium atď. Hudobná mládež iniciovala pomenovanie ulice. K hudobným tradíciám Bardejova sa viažu ďalšie významné osobnosti, ktorých meno sa ponúka do názvu aj organového cyklu. Chýbal citlivý prístup k voľbe názvu koncertného cyklu. Sponzorský koncert dotuje firma ZIKI, s.r.o. Bardejov, ktorej majiteľom je skladateľov vnuk, ale vecná argumentácia by iste bola akceptovaná.

SILVIA FECSKOVÁ

Vianoce v košickom Dome umenia

Tradičné vianočné koncerty Štátnej filharmónie v Košiciach obohatila premiéra Malej vianočnej omše od košického kompozistu Norberta Bodnára. Ako uvádza autor v bulletin, skladba vznikla na podnet šéfdirigenta ŠFK Stanislava Macuru a zbormajstrov Košického detského zboru manželov Varínskovcov. Hoci dielo zachováva zaužívané časti omše, ozývajú sa v nej texty prevzaté z archívnych materiálov. Je skomponovaná prísne tonálne, ale v závere sa objaví aj vtipne použitá aleatorika. Skladateľ tu využíva detský zbor, menší orchestr so zaujímavou použitými ľudovými nástrojmi - fujarou, gajdami a ozembuchom. Celkovo pôsobí Bodnárova omša radostným a optimistickým dojmom (vzácnosť vlastnosti v súčasnej hudbe!) a má všetky predpoklady na to, aby zarezovala u najširších vrstiev poslucháčov (ako sa aj na premiére stalo), a to bez akýchkoľvek umeleckých kompromisov. Bodnár sa pohybuje ako ryba vo vode v najrozličnejších štýloch

a neraz ich až prehnane mieša. To niekedy pôsobí vtipne i groteskne, ba dokonca až dezorientuje. Tentokrát si zvolil čistú, jednoliatu a s námetom plne korešpondujúcu hudobnú reč a výsledok bol až prekvapivo dobrý. Dovolím si tvrdiť, že v Bodnárovej Malej vianočnej omši dostala slovenská hudba protipól populárnej Rybovej Českej omše vianočnej.

Interpreti - výborní, čisto a vyvážené spievajúci Košický detský zbor a orchestr ŠF na čele so STANISLAVOM MACUROM venovali skladbe všetku pozornosť, precítili ju a predniesli zrozumiteľne, presvedčivo, s eleganciou a pôvabom.

Na tom istom koncerte zaznela popri obligátnej Rybovej omši aj Missa pastoralis "Alma nox" od Mikuláša Schneidera-Trnavského z r. 1934, popretkávaná veľmi umne a priliehavo známymi koledami. Je to takisto veľmi počúvateľné dielo, odhaľujúce tú stránku Schneiderovho umenia, ktoré bolo pre nás 40 rokov tabu.

Košický spevácky zbor učiteľov (zbormajster K. PETRÓCZI) a Zbor sv. Cecílie (zbormajster V. GURBAL) sa vzájomne výborne dopĺňali a vytvorili dobre znejúce jednoliaté teleso.

Tomuto koncertu (odznal dva razy) predchádzala dvojica koncertov, kde dirigent LUBOMÍR MÁTL uviedol Mozartov Koncert pre flautu a harfu C dur a Te Deum K.Z.141 a Výber z Bachovho Vianočného oratória. Svoj program pripravil veľmi seriózne, no bezprostrednosť druhého koncertu mu chýbala. Zborové party našťudoval miešaný zbor Collegium technicum (zbormajsterka E. ZACHAROVÁ), inštrumentálnymi sólistami boli manželia Turnerovci a organista LADISLAV KADLČÍK. Vokálne sólové kvarteto na oboch koncertoch takmer totožné - A. DUDÁŠOVÁ, M. BEŇÁČKOVÁ, S. ŠOMORJAI a O. KOROTKOV, resp. M. GURBAL - reprodukovalo svoje party excelentne.

ROMAN SKŘEPEK

Hľadanie svetla

V dňoch 29. a 30. novembra m.r. sa uskutočnil v bratislavskom DK Lúky - Petržalka prvý ročník festivalu netradičnej hudby SOFA '96, ktorý si dal za cieľ zmapovať a prezentovať nonkomformné a nezaraditeľné aktivity hudobných súborov rozličných foriem a obsadení.

Pozoruhodnosťou festivalu však bolo aj to, že sa ho zúčastnilo množstvo slovenských skladateľov mladšej a mladej generácie, a to v pozícií aktívnych interpretov. Ako najvýraznejšie príklady možno uviesť Roberta Gašparíka s flautistkou Monikou Štreitovou v duu Societa Rigata, alebo zoskupenie Požon Sentimentál, kde boli zastúpení hneď traja skladatelia - Marek Piaček, Peter Zagar a Martin Čorej, či mladý študent VŠMU Pavol Šuška so svojím provizóriom Aromatic Association. Tento fakt možno hodnotiť z dvoch pozícií - ako klad, pretože skladatelia priamo predvádzajú svoju hudbu, a tým priamo interpretujú aj svoje čítanie a vnímanie hudby, ale aj zo strany druhej - že sú vlastne donútení predviesť vlastné hudobné diela, pretože pre ich interpretáciu nenachádzajú dostatok hráčov, respektíve zo strany hudobníkov je malý záujem o účasť na takomto druhu hudobného festivalu, pretože - povedzme si pravdu - vystúpenie nie je dostatočne lukratívne a finančne zaujímavé. Je však možné, že sa mýlim...

Vráťme sa k samotnému festivalu. Celkovo počas dvoch dní účinkovalo deväť zoskupení (okrem troch už spomenutých vystúpili napr. Art psychedelic orchestra, Planum ventrale, Kamoši od piva atď.). Jednotliví účinkujúci prezentovali vskutku veľmi široký hudobný záber. Zahraničie bolo tentoraz zastúpené iba duom Peter Machajdík & Michael Moser. Bohužiaľ, treba priznať, že nesplnili očakávanie, práve naopak. Nepriniesli nič nové a zaujímavé, svojimi rozťahavými improvizovanými "zvukomalebnosťami" obecnosť skôr nudili, než provokovali, či zaujali...

Prvý večer zohrali nepočtené publikum predovšetkým Požon sentimentál a Kamoši od piva. Druhý večer upútal so svojou "voňavou hudbou" mladý skladateľ Pavol Šuška.

O expresívnu bodku festivalu sa postarali Martin Burlas, Marek Piaček a Peter Zagar, ktorí na syntetizátoroch predviedli vlastné kompozície. Napriek niektorým organizačným a dramaturgickým nedostatkom (ktorým sa dalo i vyhnúť dôslednejšou prípravou pomerne náročnej akcie) možno festival akceptovať ako príspevok k rozšíreniu možnosti prezentácie novej hudby a hudobných postupov i prístupov. Dúfajme len, že sa uskutočnia i ďalšie ročníky a festival SOFA nebude mať "jepičí" život. Pretože hudba je krajina neobmedzených a nekonečných možností. Treba len trochu svetla...

ALENA GAŠPAROVIČOVÁ

HUDOBNÉ VIANOCE V ŽILINE

Symfonický orchestr a Miešaný zbor Konzervatória v Žiline pod vedením dirigenta Karola Kevického a zbormajstra Štefana Sedlického pripravili v spolupráci s ŠKO koncert, ktorý sa s názvom Hudobné Vianoce uskutočnil v Dome umenia Fatra 16. decembra m.r.

Na úvod koncertu zaznela Arlesanka - Suita č. 1 G. Bizeta. Svoje muzikantské kvality potvrdila presvedčivým výkonom v Koncerte a mol E. H. Griega klaviristka Regina Majtánová, bývalá žiačka žilinského konzervatória - teraz poslucháčka VŠMU. Pozaunistom B. Beloridovi a J. Bystričanovi - poslucháčom žilinského konzervatória - sa podarilo prednesom Sonáty č. 2 pre dve pozauuny, continuo a sláčikový orchestr F. I. A. Túma navodiť slávnostnú atmosféru predvianočného večera. Vyvrcholením koncertu bolo uvedenie Vianočnej omše Pastierske Vianoce pre sóla, miešaný zbor a komorný orchestr na ľudové texty od Pavla Kršku. Skladbu tohto autora sa čoraz viac dostávajú na koncertné pódia. Vnútná čistota, jednoduchosť a sila jeho kompozícií sugestívne pôsobia na poslucháča. Vianočná omša je plná optimizmu, ktorý pôsobí ako balzam na dušu.

Kveta Glasnáková

Ked' krstia čembalo v paláci

Zatiaľ čo na Slovensku dramaticky klesá populačná krivka a s ňou aj počet "krstín novorodencov", utešene nám stúpa počet "krstov" rôznych mediálnych nosičov. Nasledujúci fejtón nebude o krste CD platne, CD-ROM, novej značky auta alebo lode. Bude reč o krste historického hudobného nástroja - čembala!

Kde bolo, tam bolo, v Paláci pána Zichyho v Pressburgu (rozumej Bratislave), sa jedného večera - 2. decembra 1996 - zišli početní vzácní hostia - mali byť svedkami milej udalosti - do rodiny hudobných nástrojov na Veľkej škole Muzikusov Umenia (rozumej VŠMU) pribudlo jedno nové čembalo mladé.

Nebolo to čembalo obyčajné. Jeho tatko - majster nástrojár František Vyhnanek z H. pri Prahe sa veru pousiloval a po zrelej úvahe ako vzor mu vybral originálny historický kus. Veru tak, do Pressburgu priviezli krásnu majstrovskú kópiu historického čembala z 18. storočia. Čerstvé mláďa čembala pokojne čakalo v koncertnej sieni Zichyho paláca na svoje záračné oživenie, azda aj trochu zvedavé, ktože to bude? Keďže na škole pre muzikusov sú múdri ľudia, pozvali si

na "krstiny" tú najsprávnejšiu "krstnú mat". Pred vyše dvoma desiatkami rokov - na začiatku sedemdesiatych rokov pomáhala v Pressburgu zakladať čembalový odbor na tejto škole. A na to sa nezabúda... Zuzana Růžicková, čembalistka akej páru vo svete, v Prahe, ani u nás niet, prišla a "krstila". Rektor školy, ktorý celej udalosti napomohol, compositeur Ivan Parík, povedal, že táto šťastná okolnosť iste prebúdi v nástroji tie najkrajšie struny. Poctená "krstná", pani Zuzana Růžicková pohladila najprv krásnu vrchnú dosku kópie vzácného čembala a dotkla sa jeho "duše", kým začala hrať. Možno aj havranie brká uprostred korpusu (ak by ich ešte majster Vyhnanek dnes používal), možno aj tie by sa tešili, že budú brnkáť do strún pod vedením takej vzácnnej umelkyne. Zahrala pre hostí niečo à la Bach, à la Couperin, aj à la Kabeláč. Mladé čembalo, potomok vzácného starého rodu, perlivo brnkalo striedavými melódiami pod prstami čembalovej virtuózky a hudba sa rozlievala do sál paláca pána Zichyho. Žiaľ - v ten večer neprišiel, niečo neodvratne mu do toho prišlo...

Všetci sme vychutnávali radosť z toho, že mladí muzikusi - čembalisti v Pressburgu (rozumej v Bratislave na VŠMU) dostali do

vienka taký ušľachtilý nástroj. Tak im treba, teraz budú musieť byť tými najlepšimi, lebo nepatrí sa sklamať rektora, "krstnú", svojich učiteľov, ba ani ladiča, ktorý uchom dozeral nad nástrojom, aby sa azda od strachu a trémy dáko "nerozladiť"... Nerozladiť sa!

Na konci krstinového koncertu pripravili milé "panie Hummelky" (rozumej obetavé členky Hummelovej nadácie) chutné občerstvenie. Nebudem vyvrádzdať, ale aj pani čembalistka Zuzana Růžicková s uznaním kvitovala, že krstinovej slávnosti a pohosteniu v Zichyho paláci sotva čo možno vyčítať! Azda iba to, že poniektorí medikusi neodporúčajú prejedanie sa "tortičkami à la Hummel". A že už krstila veľa podobných čembal, o tom niet pochybnosti.

Čo bolo ďalej? Ako v každej rozprávke, šťastný koniec je v nedohľadne. To si ešte milé čembalo užije! Žiakov-muzikusov ako maku... V ten večer sme sa to teda nedozvedeli. Iba nejasne tušíme, že najinšpiratívnejšie by toto mladé čembalo malo pôsobiť na mladé girl-virgin, ktoré študujú na VŠMU, lebo čembalo po anglicky sa volá "virginal". Alebo sa mýlime, milé virginalistky?

Z paláca pána Zichyho pre Hudobný život MEŠKA PUŠKÁŠOVÁ.

Decembrový koncertný tep

5. a 6. decembra. Maurice Ravel: Pavana za mŕtvu infantku. Sergej Prokofiev: 1. husľový koncert. Leonard Bernstein: Symfónia "Jeremiah". Slovenská filharmónia. Dirigent Yutaka Sado. Sólisti Hagai Shamam - husle, Marta Beňačková - mezosoprán.

Začiatkom decembra sa v Redute uskutočnil koncert, ktorý na prvý pohľad zaujal svojím programom. Bol zostavený výlučne z diel skladateľov 20. storočia, pričom diferencoval tri výrazné regióny, v ktorých sa rodila tzv. klasika hudby dneška. Už len na základe tejto skutočnosti patrilo vystúpenie Slovenskej filharmónie, dirigenta Yutaka Sado a dvoch sólistov k výnimočným koncertom sezóny. Pavana za mŕtvu infantku od Mauricea Ravela síce nie je typickou introdukčnou hudbou. Nie je to brilancia, lesk a temperament, aký väčšina dirigentov, prípadne dramaturgov požaduje v prvom čísle programu. Pavana je tichým a smutným spevom, napriek tomu je však krásnou hudbou, ktorá môže konkurovať najkrajším adagioovým kompozíciám minulosti a prítomnosti (Bach, Albinoni, Marcelo, Barber atď.). Preto niet dôvodu, aby Pavana neotvárala dianie na koncerte. Poslucháča pohladí, utíši jeho roztekanú myseľ a postupne ho uvádza do sveta hudby. Taký bol zrejme aj zámer Yutaka Sado. Paradoxne však hneď v prvých taktach zašarapatil škodoradostný

škriatok a hornové sólo "vykrútilo uši" nejednému hudobníkovi aj nehudobníkovi. Žiaľ, nepohoda za prvým hornovým pultom vládla vo štvrtok aj v piatok, takže ktovie, či išlo len o náhodu... Miloš Števoe proste na Mikuláša nemal svoje dni. Inak všetko prebehlo podľa osvedčeného filharmonického receptu.

Prokofievov Husľový koncert D dur v podaní Hagaia Shamama bol malou hudobníckou slávnosťou. Už dávno som nezažila takú suverenitu a takú istotu v ovládaní nástroja. Prokofievov koncert pôsobil v rukách sólistu ako hračka, ako čosi samozrejmé a nepoškoditeľné. A to všetko vo všetkej skromnosti, bez planých gest a exhibície. K takému výkonu niet viac čo dodať. Orchester bol dostatočne motivovaný hrou Hagai Shamama a odviezol kvalitný výkon. Navyše, aktivita Yutaka Sado bola výnimočne sugestívna, takže asi ani nemohli nastať závažnejšie krízy.

Bernsteinova 1. symfónia na tému Jeremiaš takisto nie je ošúchaným repertoárovým číslom. Skôr naopak, ide o dramaturgickú raritu. Je však dobré, ak v Bratislave zaznela, a to navyše v peknej interpretácii. O Yutakovi Sado už bola reč a zo svojej sugestívnosti nepoľavil ani v poslednom čísle programu. Pridala sa skvelá Marta Beňačková - a výsledok sa dostavil. Výsledok, ktorý sa nazýva pekný koncertný zážitok.

mk

Svet lásku má!

(Alebo: tri tváre hudobných Vianoc)

Je príznačné, že čas vianočný, čas radostný kumuluje na jednu veľkú kopu nespočetné kvantum chutí, vôní, farieb a zvukov. Všetko, čo sú naše senzory schopné registrovať a v zdraví si užijť sa navrství a ty, človek, vyberaj! Len aby si sa neprejedol alebo inak si neuškodil. Hudobné Vianoce nezaostávajú za týmto trendom. Veď predsa žijeme vo veľkom svete a nemôžeme si vystačiť s koledami! A ak aj vianočné pesničky, tak potom v náležitom aranžmáne, za aké sa u nás vzápätí udeľujú platinové platne. Napokon, kedy inokedy sa má "slovač" presvedčiť, že Svet lásku má, ak nie v čase predvianočnom?! Na toto kredo si však majitelia platinotvornej CD musia pri posluhu dosť dlho počkať. Nasleduje totiž až na záver, ako dojímavá presladená óda na lásku. Pred nezdravo afektovaným vyrieknutím tohto kredo sleduje spokojný poslucháč - majiteľ nového CD - divotvorné úpravy klasických aj menej klasických pesničiek, ocitajúcich sa v zúfalých kľúčoch nevkuu a nepochopenia. Ale platina je platina a tá možno pôsobí ako protikľúčové terapeutikum. Preto sa vrhajú občania našich miest, obcí, hôr a dolín k pultom, z ktorých na nich hľadí hrdina našich čias. Nevšímajú si pritom iné tituly, pretože tie nikoho nepresvedčajú o láske a svete a nevťahujú Tichú noc do osídlených harmonicko-sonoristických labyrintov, z ktorých nikoho na tomto širom svete nedostane žiadna Ariadnina niť. Načo tam dajaké Pie Jesu, načo gregoriánske spevy, načo tradičné koledy alebo iné vianočné nápevy. Svet predsa lásku má a láska máva často práve vďaka vybrušenému vkusu zákazníka platinovú farbu. Proti gustu žiaden dišputát, nedá sa nič robiť.

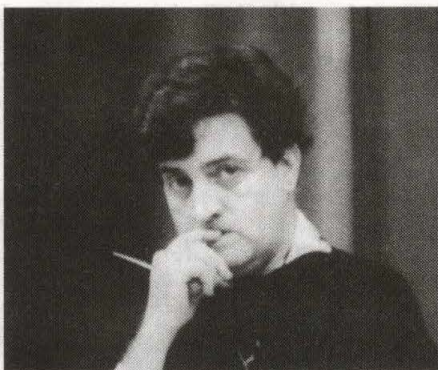
Alebo dá? Asi áno, pretože mnohé inštitúcie sa rok čo rok usilujú zachovať Vianociam

aj čosi z ich vznešenosti a nekomerčnosti. Veľmi aktívne sa k tomuto problému postavila Slovenská filharmónia. Ponúkla vlastne všetko, čo bolo v jej možnostiach. S koncertami akoby sa vreco pretrhlo a medzi 17. a 20. decembrom, deň po dni znela v Redute hudba motivovaná sviatkom Narodenia. Nikto nikoho nepresvedčal o tom, že svet lásku má, som však presvedčený, že plamienky najkrajšieho a zároveň najspalujúcejšieho citu vyšľahli v dušiach poslucháčov aj bez podobnej tenoristickej informácie. Musica aeterna, Slovenský komorný orchester a dvakrát orchester Slovenskej filharmónie - taká bola interpretačná bilancia filharmonických Vianoc. Všetky ansámble vsadili viac na hlbavosť a na majestátnosť vianočných chvíľ. Zneli omše, znelo oratórium, concerto grosso. Príležitosť dostali, chválabohu, aj mladšie pokolenia hudobníkov (bratia Šarayovci so Slovenskou filharmóniou). Mladým, či skôr maličkým, bol adresovaný ďalší zo série tzv. rodinných koncertov (Slovenský komorný orchester).

Ticho neostalo 12. decembra ani pod "Pyramidou". Symfonický orchester Slovenského rozhlasu a famózný Mikuláš Škuta za klavirom - to bola rozhlasácka ponuka do predvianočného kotla. Na rozdiel od filharmonikov, rozhlasáci si povedali, že ak čas radosti, veselosti, tak potom džez. A spustili. Gershwin, Ježek, Bernstein, šlágre, evergreeny. V rozhlasovom koncertnom štúdiu naniesli hudobným Vianociam opäť odlišné, džezovinkové líčidlá a zdá sa mi, že ich prístup bol zdravý a osočný. Veď nie nadarmo sa vraví: "i tak še da, i tak še da". Jedno je však isté, a to že svet lásku má. Raz platinovú, neuprinnú a presladenú, raz vážnu a múdru, raz rozšantenú a iskrivú. Nech sa páči, vyberajte!

IGOR JAVORSKÝ

Mendelssohnov Elias v Redute

A. Ceccato

Pri úvahách nad predvianočnou filharmonickou udalosťou, uskutočnenou 12. a 13. decembra, atakujú moju myseľ pôvabné lyrické otázniky Schumannovho "Warum?". Tentoraz nie azda preto, že dvojzäprah Schumann - Mendelssohn toho pre hudbu svojich a aj našich čias veľa urobili a je nevyhnutné vidieť ich skladateľské aktivity vo vzájomných väzbách. Nie. Tentoraz je to pre samotný obsah názvu Schumannovej jednostránkovej skladbičky - perličky: prečo? Možno táto otázka pôsobí príliš nevďačne alebo obmedzene - veď oratórium op. 70 Felixa Mendelssohna-Bartholdyho väčšina odbornej literatúry považuje za vrchol skladateľovej celoživotnej tvorby a je vysvetľované ako akýsi corpus delicti pri objasňovaní nástupu barokizujúcich myšlienok v časopriestore prvej tretiny 19. storočia. Pripúšťam, že takýto výklad je namieste a že Elijah alebo Elias urobil v roku vzniku, teda v roku 1846 doslova diery do anglického hudobného života (skladba bola s veľkým úspechom premiérovaná v Birminghame pod vedením Mendelssohna-Bartholdyho). Ovácie roku 1846 však nie vždy musia byť aj ováciami končiaceho sa roku 1996. Pociť som to sám na sebe počas filharmonického soiré riadeného, zdá sa, stálym hosťom Slovenskej filharmónie Aldom Ceccatom. Elias je až príliš výdobytokom a duchovným majetkom onoho roku 1846. Nemá už sily aktívne rezonovať v dnešných časoch. Nehovoriac o tom, že Mendelssohn-Bartholdy išiel "po ruke" vtedajšiemu anglickému vkusu poznačenému ešte stále pátosom a majestátnosťou oratórií Georga Friedricha Händla, stojí veľký, objemný, avšak neuveriteľne rozpačitý Elias kdesi na rázcestí a nevie sa rozhodnúť kade sa vydať. Jedno však nedokáže celkom isto - vzlietnuť do výšav nadčasovosti a stať sa jednou zo stálic ožarujúcich našu prítomnosť. Uvedenie Eliasu preto považujem viac za akýsi "muzikologický titul", než za skutočnú koncertnú udalosť zameranú aj na dynamizáciu vzťahu prítomnosti a minulosti. Takáto dynamika je jednou z hlavných požiadaviek pri uvádzaní diel minulých storočí. Pri Eliasovi som, žiaľ, viac podľahol slávnemu panta rei a registroval som len múzejný kus, ktorý vzala rieka ča-

su a k nám sa dostal umelou cestou. Mendelssohn-Bartholdy nebol majstrom väčších celkov. Lepšie sa pohyboval na teritóriu vymedzenom nádhernými Piesňami bez slov alebo sláčikovými kvartetami, alebo rozprávkovou suitou k Snu noci svätého Jána. Oratórium à la Händel mu zjavne prerástlo cez hlavu. V detailoch nádherná, v celosti však nekoncepčná hudba plynúca od úvodu k záveru bez očividnej smerovosti, bez prepracovanejších gradačných vln, bez umného narábania s kontrastom. Jedno číslo za druhým - asi taký je scenár Eliasu. U Händla je to podobne, ale u Händla fungujú celkom odlišné štrukturálne a významové roviny, než v romantickej pavučine Mendelssohnovho diela. Takže: ak oratórium, tak radšej Händel...

Ešte šťastie, že Aldo Ceccato mal k dispozícii schopný interpretačný aparát. Začal by som vari sólistami, a to predovšetkým sopranistkou Henriettou Lednárovou. Členka Slovenského filharmonického zboru vypracovala svoj part očarujúco, perfektne a suverénne. Je potešiteľné, ak v radoch SFZ spievajú aj také capacity, akou Henrietta Lednárová istotne je. Myslím, že by nebolo od veci počítať s jej sólistickými vstupmi aj v blízkej budúcnosti. Načo veľké mená a stars, keď je kvalita na dosah ruky...? Výkon Henrietty Lednárovej bol v Eliasovi bez akýchkoľvek rozpakov porovnateľný s výkonom Jozefa Kundláka, speváka, ktorý už ako sólista lyrických partov prešiel nejednou kút sveta a nie bez zahraničných úspechov. Napriek tomu, že dvaja menovaní speváci vyčnievali v rámci sólistického ansámblu, aj všetci ostatní (Mária Lejavová - takisto členka SFZ, Ida Kirilová, Richard Haan) podali zodpovedné výkony. Len Richard Haan sa vyčleňoval z celkovej atmosféry prirodzenejšie tvoreným tónom. Slovenský filharmonický zbor spieval tak, ako vie spievať, ak je pripravovaný Blankou Juhaňákovou, čiže dobre a plasticky. Verím, že všetci členovia SFZ držali svojim kolegyniam, nastúpeným v popredí pódia, palce, a že boli dostatočne motivovaní k dobrému výkonu. Hráči orchestra Slovenskej filharmónie takisto hrali tak, ako pod taktovkou Alda Ceccata vedia hrať, čiže v rámci ich bežného štandardu. Privítal som citlivejšie narábanie s dynamickými vrstvami, čo znamená asi toľko, že v Eliasovi bolo aj veľa pekných a nosných mezzo-poloh. Napokon, Mendelssohnova poetika nepripúšťa príliš extatizmov a extrémov.

Čo dodať? Uvedenie Eliasu bolo možno pre mnohých výnimočnou udalosťou. Priznávam, že pre mňa nie. Bol to prosto dlhý koncert, viac spoločenská, než motivujúca udalosť. Stále mi nie je celkom zrejmy dramaturgický zámer pri projekcii takýchto rozsiahlych a náročných, pritom však akýchsi neživých kompozícií do našich podmienok.

IGOR JAVORSKÝ

KLAVÍRNE DUO NORA A MIKI ŠKUTOVCI

Manželia Nora Slaničková-Škutová a Miki Škuta získali už svoje renomé každý osobitne - Nora predovšetkým v oblasti interpretácie hudby 20. storočia ako sólová i komorná hráčka, Miki v koncertantnej a komornej hudbe, ale tiež v oblasti jazzu. Na koncerte 17. decembra m.r. v Moyze-sovej sieni sa publiku predstavili prvýkrát ako klavírne duo a zaslúžene získali za svoj výkon veľký aplauz a ovácie.

Koncert sa konal pod egidou Slovenskej sekcie Medzinárodnej spoločnosti pre súčasnú hudbu ISCM (International Society for Contemporary Music), ktorá síce takéto sólo koncerty poriada len sporadicky, avšak spoluorganizuje festivaly pre súčasnú hudbu ako Melos-Étos a Večery novej

hudby i podujatia zamerané na problematiku hudby 20. storočia. Program tohto koncertu bol zaujímavý o.i. tým, že obsahol diela osobností rôznych štýlových i teritoriálnych okruhov: Intermezzo slovenského skladateľa Juraja Beneša (zhodou okolností prezidenta slovenskej sekcie ISCM), známú skladbu Piano Phase amerického zakladateľa tzv. repetitív či minimal music Steve Reicha a Visions de l'Amen od veľkého zjavu francúzskej hudby Oliviera Messiaena (1908-1992), ktorý sa preslávil vytvorením takého originálneho kompozičného konceptu, kde sa inšpirácie mimoeurópskymi orientálnymi modmi, vtáčieho spevu i náboženskej hudobnej tematiky prelínajú s vlastnými nápadi. Benešova

skladba je silne dramatická, koncipovaná na princípe narastania hudobného procesu (v rámci hudobných blokov), ktorý obsahuje v sebe možnosť dospieť k analógiám rôznych štýlových prvkov, dokonca i romantických či jazzových. Základom je však autentický materiál, ktorý autor rôznym spôsobom tvaruje tak, že môžu vzniknúť aj určité afinity.

Skladba Steve Reicha je založená na jednoduchom princípe fázového posunu jedného melodicke-rytmického modelu a stabilného tempa u jedného klaviristu, kým druhý klavirista v rámci opakovaného modelu postupne zrýchľuje až kým nedosiahne posun o jednu dobu. Potom začína od východiskového tempa a proces sa opaku-

je. Napriek tomu, že model dokáže hrať aj neškolený klavirista, skladba je mimoriadne náročná na súhru a tempickú i úderovú vyváženosť. Messiaenove Visions de l'Amen sú jedinou jeho kompozíciou pre klavírne duo a prvou pre tento nástroj, čo sa prejavuje v odlišnej než dovtedy známej klavírnej štylistike. Messiaen ako skúsený hráč na organe i skladateľ pre tento nástroj uplatnil i v tejto skladbe organové citenie akordických štruktúr i registračných farebných kombinácií. Pozoruhodné je bohatstvo metroritmických tvarov i napodobneniny vtáčieho spevu.

Všetky tri kompozície svojím spôsobom kladú vysoké nároky na hráčske kvality i koordináciu oboch interpretov. Z tohto aspektu si Škutovci na svoj prvý koncert vybrali skutočne náročné diela a ich zvládnutie až s úsmevným nadhľadom necháva tušiť sľubné perspektívy tohto umeleckého zoskupenia. ZUZANA MARTINÁKOVÁ

Významné jubileum Novej scény v Bratislave

Z javiska vanul slovenský duch

Päťdesiat rokov obľúbeného divadla Novej scény by si zasluhovalo náležité, fundované zhodnotenie. Bilancia činnosti jeho súborov skýtá bohatý zdroj informácií, v ktorých popri niektorých poklesoch vysoko prečnievajú mnohé umelecké a spoločenské úspechy. A tie sú súčasťou aj na obširnejšie monografické spracovanie. Vedenie divadla malo na blízkejšie a vzdialenejšie jubileum myslieť už aspoň pred dvoma rokmi a v spolupráci so Slovenským divadelným centrom, teatrológmi a umeleckými kritikmi postupne koncipovať zhrňujúci dokument o mnohých peripetiách doterajšieho vývinu, bohatstvo zvýraznených fotodokumentáciou, sprístupnenou výstavkou vo foyeri divadla, vzťahujúcou sa na viaceré významné inscenácie.

Jubileum zaznamenala aj štvrtá premiéra **Dusíkovej operety Hrnčiarsky bál**, ktorá na javisku Novej scény prvý raz odznela v r. 1956. Každá z predchádzajúcich inscenácií priniesla čosi, čo utkvelo v pamäti mnohých generácií starších návštevníkov. Boli to najmä umelecké výkony protagonistov Jozefa Křepelu, Jindřicha Lázníčku, Ernesta Kostelníka, Eleny Kittnárovej, Eleny Šalkovej, Bela Turbů a i. Bola to slávna premiéra, lebo svojím námetom presvedčila, že operetný žáner nemusí zobrazovať iba meštiactvo a šľachtu, či tzv. vyššie spoločenské vrstvy s ich zavše degenerovanými typmi, podvodníkmi a celou plejádou postáv, figúr a figúriek, ale pôsobivým etickým a estetickým zdrojom pre operetný námet sa môže stať aj pohľad na životné osudy, problémy a zápolenia pri hľadaní šťastia slovenských hrnčiarov. Ukázalo sa, že námet poskytol nielen vážne, ale aj komické témy, čiastočne pripomínajúce našu klasickú dramatickú tvorbu. Určite aj Pavol Braxatoris, autor literárnej predlohy, sa ňou inšpiroval.

Pretrvávajú spomienky aj na ďalších účinkujúcich. V druhej inscenácii (1968) sa objavili nové osobnosti. Okrem E. Kittnárovej to boli Karol Vlach, Jaroslav Rozsíval, František Hudek, Jozef Kuchár, Gizela Veclová, Mária Schweighofferová a ďalší. V režii Bedřicha Kramosila došlo aj k čiastočným úpravám pôvodiny: z troch dejstiev vznikli iba dve časti, niektoré scény sa zoskúšili, vypadli aj menšie hudobné úseky, nie však na škodu veci. Úprava inklinovala viac k muzikálovej forme, v tom období na Novej scéne veľmi frekventovanému žánru. Vtedy tu zažiarila dnes už oslavná pieseň Najkrajší kút v celom svete... - ktorú Elena Kittnárová dala výraz iskrivej vznešlosti a silného citového náboja. A práve jej zásluhou sa nielen pieseň, ale celá opereta dostala v

tvorbe Gejzu Dusíka na popredné miesto, o to dôležitejšie, že skladateľovo dielo pomohlo rehabilitovať operetu ako dlho zaznávaný a odsudzovaný žáner.

Tretiu inscenáciu Hrnčiarskeho bálu režíroval Ladislav Miškovič za účasti mladších generácií spolupracovníkov: Márie Andrašovanovej, Jozefa Benedika, Karola Čálíka, Gréty Švercelovej a iných. Sympatickou črtou tejto inscenácie, prispôbenej pre zájazdy (počas prestávky divadla), bolo vyzdvihovanie zábavnosti, čomu čias-

umelecky pôsobivý výkon. Hudobný proces plynul dôsledne, bol adekvátne frázovaný, funkčný vo vzťahu k dejovému vývinu a vyvážený spektrom náladových diferenciácií, umocňujúcich mnohotvárne dianie medzi krajnými polohami lyrizmu a primerane vystupňovaným dramatismom. Na tomto výsledku mal Macháček jednoznačne prednostnú zásluhu.

Pri sledovaní predstavenia poslucháči nadobúdali priaznivý dojem aj o jednotnom prístupe k umeleckej predlohe a o jej formovaní do pôsobi-

G. Švercová a K. Čálik v jednej zo scén inscenácie operety Hrnčiarsky bál. Snímka A. Sládek

točne napomáhala aj nová inštrumentácia Miroslava Broža. Citelne osviežila a zosúčasnila hudobnozvučnú paletu a aj tým dielo udržiavalo nepretržitý kontakt so svojím publikom.

Predstavenie Hrnčiarskeho bálu 20. decembra 1996 (premiéra 29. a 30. 11. 1996), v deň výročia vzniku Novej scény pred 50. rokmi, to bola už štvrtá inscenácia. Okrem svetovej premiéry, nastudovanej a uvedenej Bohušom Slezákom, o všetky ďalšie inscenácie sa hudobným nastudovaním zaslúžil **Zdeněk Macháček**. A ako vždy v minulosti, najmä však v trojzáprahu - Kramosil, Slovák, Macháček - aj pri príprave tejto premiéry bolo cítiť skúsenú ruku umelca, pod ktorého takto orchestr podal technicky prepracovaný a

vého javiskového tvaru. Najmä spolupráca dirigenta a režiséra **Miroslava Fischera** priniesla v mnohých úsekoch veľmi citlivé riešenie, kde hudba, slovo a herecký prejav tvorili organickú jednotu. Nie všade sa to podarilo, napriek tomu, že obaja umelci vedeli zaktivizovať celý kolektív. Miroslav Fischer, ktorému zábavnosť v hudobnodramatickej tvorbe nie je najvlastnejšou, zmocnil sa Dusíkovo diela nad očakávanie. Je pravda, že s touto operetou mal už určité skúsenosti (režíroval filmový záznam pre STV). Aj preto si vedel pomerne dobre pripraviť dramaturgický pôdorys. V slede obrazov prvej časti sa však nemohol vyhnúť viacerým presunom kioskov či sťahovaniu terasy pred hostincom. Iné riešenie by potrebovalo mo-

dernejšiu javiskovú techniku s točnou, prepadliskami a pod.

Zdanlivo jednoduchším problémom sa javila druhá časť. Scénicky sa ľahšie realizovala najmä zásluhou väčšej náladovej oscilácie, formovanej kontrastnými záujmami rôznorodých spoločenských skupín, čo režisérovi umožnilo väčšiu dynamizovať dramatický vývin. Ak po prvej časti vznikol dojem určitej nedotiahnutosti, či priamo rozpačitosti, tak druhú polovicu Fischer vygradoval v plnej miere.

Režisér dobre vystihol charaktery jednotlivcov i kontúry celého kolektívu, ktorý sa už v začiatku začína polarizovať. Svojím protichodným charakterom boli kritériom pre výber a obsadenie úloh. Hlavnú os dejovej línie tvorí morálne čistý hrnčiar Gašpar Chytil v stvárnení Ladislava Miškoviča (táto postava by bola zniesla aj väčšie režijné zvýraznenie) a skupina okolo neho: dcéra Anička (Mária Eliášová), Ferko (Igor Rymarenko), Floriš Stacho (Juraj Romančík), Peter (Jozef Benedík) a Katka (Eliška Horná). Medzi všetkými **spevákmi dominovala Mária Eliášová**. Jej hlasovo-umelecké dispozície a technickú hudobno-vokálnu istotu umocňuje aj pekná farba tónu, zaujímavá až akýmsi baladickým podfarbením, čo umelkyňu predurčuje na dramatickejšie úlohy (typu titulnej postavy v Evanjeliu pre Máriu). Spevácky a herecky však presvedčivo stvárnila aj postavu Aničky. A to do tej miery, že medzi účinkujúcimi sa vysoko vynímala nad priemernosťou ostatných speváckych výkonov. Pre operetný žáner je to pomerne málo, najmä keď v repertoári Novej scény sú aj operety ako Paganini a Gróg Luxemburský. Možno iba predpokladať, že umeleckému vedeniu tohto telesa existujúci umelecko-personálny fondus vyhovuje.

Druhú skupinu účinkujúcich tvorili nositelia zábavnejšej časti inscenovaného diela. Ide najmä o starokomický pár v znamení stvárnení Karola Čálíka (Rafael Tomašovič) a Zuzany Maďarovej-Vychodilovej v úlohe Serafíny. Brilantne rozohrané partie výrazne dotváral Ivo Heller ako advokát Benický a jeho syn, "večný študent" Šandor, ktorého pokrútenú figúru vynikajúco realizoval Gustáv Graf. Ak sem zarátame dobre stvárnenu postavu Ilonky Jarmilou Frličkovou, hostinského v podaní Milana Bartoška a nevynecháme ani vhodné volené typy ďalších postáv (Miloš Stančík ako Paľko, Alexander Maďar v úlohe Ondreja, Dušan Jarjabek ako Exekútor, a dvaja prísediaci - Zdeněk Sychra a Eugen Kianička), ktoré v intenciách režijnej koncepcie dotvárali pestrú mozaiku, dostávame obraz celkového umeleckého produktu, ktorý by si bol svojou umeleckou úrovňou na jubilejnom predstavení divadla zaslúžil aj väčšiu pozornosť obecenstva. (Na poloprázdný balkón by sa bolo vmestilo ešte niekoľko desiatok poslucháčov!)

Na priaznivom výsledku sa primerane podieľali aj zbornajster **Kristian Seidmann**, choreograf **Ján Blaho**, scénograf **Miloš Pietor** a návrhárka kostýmov **Nada Šimunová**.

Tento širší pohľad na uvedené predstavenie chce aspoň v minimálnej miere pripomenúť 50-ročné pôsobenie Novej scény v Bratislave.

MICHAL PALOVČÍK

Dusík s Lasicovou jemnouhrou

STV sa rozhodla oživiť tohtoročný novoročný večer na 1. programe operetnou klasikou. Bola to Dusíkova Modrá ruža. Vedľa Hrnčiarskeho bálu patrí toto dielo k najhranejším slovenským operetám (v minulosti ho študovali i ochotníci a v pozmenenom libretistickom šate ako Tajomstvo modrej ruže ho uvádzali r. 1975 v Karlínskom a r. 1976 v prešovskom divadle). Viacerí pamätníci si spomínajú aj na prvú televíznu podobu operety v režii M. Fischera...

Dramaturgička **Gabriela Vyskočilová** a dnešný upravovateľ diela **Milan Lasica** zostali verní libretu Dr. Pavla Braxatorisa - iba jazyk diela zmodernizovali a vniesli doň (i zásluhou vynikajúcich protagonistov) jemný humor. **Milan Lasica** bol tiež režisérom tohto vydareného novoročného príspevku, vďaka ktorému sme vstúpili do r. 1997 nielen s úsmevom, ale tiež so zmyslom pre krásu - napríklad krásu melódie. V nej bol majster Dusík ozajstným kráľom. Vedlen v tejto svojej operete napísal celý rad neza-

buduteľných slágov, ktoré dlhé desaťročia žili i samostatne - v rozhlasovom vysielaní - a podnes sa k nám vracajú cez rôzne moderné médiá. Pripomeňme si tie najkrajšie evergreeny Modrej ruže: Vám ešte jednu tichú pieseň, Dobrá noc vám, Snáď aj ku mne láska príde, Tá modrá ruža vám povie, Len bez ženy, Čo sa mi môže stať, Zatancuj si so mnou holubička, Lebo tu, lebo tam, Čo si len počnem bez teba... atď.

Všetky tieto krásne melódie - foxtrot, tangá a valčíky - zazneli i v televíznej podobe, ktorú nastudoval Milan Lasica a hudobne režíroval **Rudolf Geri** - ten dielo i hudobne nastudoval. Orchestrálny podklad i spevné čísla boli načrtnuté jemne, priam priezračne - ale o to svižnejšie. Rudolf Geri akoby tým naznačil rytmus novej doby, mladistvosť hlavných hrdinov, ktorí okrem spleenu lyrických melódii cítia dynamiky, súčasne.

Všetky hudobné čísla spievali účinkujúci herci - nie profesionálni speváci, ako to bývalo zvy-

kom v dávnejších hudobných projektoch STV. Dokázali preklenúť nástrahy Dusíkových náročných melódii prostým, viac k šansónu než k veľkooperetnému prejavu blízkym prejavom, bez veľkých tónov, v prítomnom, jemnom dynamickom rúchu. V speve vynikol najmä **Š. Skrúcaný** ako Edmont Duval a **M. Noga**, mimochodom výborný nielen spevák a herecký, ale i pohybovo-tanečne (stvární reportéra Filipa). Za mužskými predstaviteľmi nezaostávali ani nové hviezdičky na hereckom nebi - **Soňa Norisová** v úlohe lyrickej hrdinky Sylvie a veselšia, pohyblivejšia (v intenciách role) **Monika Hilmerová** ako Jeanetta. Ing. Lenoira s rozkošnou "popleťnosťou" stvární **Stanislav Štepa**. **Július Satinský** a **Darina Porubjaková** si s chuťou zahrali starnúcu dvojicu "nápadníkov" s bohatými vreckami a minulosťou - pána továrnik a jeho nastávajúcu - Denisu.

V tejto televíznej Modrej ruži sa všetko hýbe a tancuje. Tak je to aj v prípade detektívov, alias

námorníkov či reportérov v jednom, ktorých stvárnili populárni Kopytovci, t.j. **Henrich Plátek**, **Marcel Nemeš** a **Sáva Popovič**.

Choreografiu Modrej ruže zverili **Miroslavu Kovárovej**. S dnešnou generáciou hercov dokázala vykreslať v dusíkovej inscenácii kde-tu priam muzikálové iskry. Výdatne sa jej to podarilo najmä v spolupráci s vynikajúcim **Miroslavom Nogom**, ktorý bezproblémovo spieval a tancoval foxtrot, valčíky a tangá, a to s takou chuťou, že ňou nakazil aj ďalších partnerov.

O renesancii Modrej ruže sa zaslúžila **Redakcia hudobných programov STV** a jej bývalá šéfk a dnešná dramaturgička **G. Vyskočilová**. Do sveta násilia, akčných reálnych i ne-reálnych príbehov zo sveta umenia i života vniesla kus romantiky. Vďaka za ňu! Svet Dusíkových operiet je nesmierne čistý - i vďaka kusu naivity, ktorú so sebou prinášajú príbehy jeho libretistov, no najmä jeho bezprostredne sa kle-núca hudba. Milan Lasica jedinečne spojil nostalgiiu za starými časmi s pousmíatím sa nad nimi... Z tejto syntézy vzniklo dielo, v ktorom nad banalitou príbehu dominuje jemnohra a la Milan Lasica a tím, ktorý si tento režisér k Modrej ruži vybral.

TERÉZIA URSÍNOVÁ

Július Satinský ako továrnik a Monika Hilmerová - jeho chovanica

Stanislav Štepa (Ing. Lenoir) so Štefanom Skrúcaným (Edmont Duval) Snímky M. Kušnírová

Súťaž matičných speváckych zborov

V novembri 1996, temer po 45-ročnej prestávke, sa uskutočnila ako jedna z aktivít Roku slovenskej hudby I. celoslovenská súťažná prehliadka speváckych zborov Matice slovenskej v Banskej Bystrici.

Prehliadke predchádzali tri oblastné kolá - v Spišskej Novej Vsi, Brezne a Komárne. Výkony speváckych zborov hodnotila porota v zložení: T. Sedlický, V. Gajdoš, E. Muntág, V. Blaho, R. Harmat a M. Kališka.

Spoluorganizátormi celoslovenskej súťažnej prehliadky boli Nadácia MS "Prebudená pieseň", Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici a Dom MS v Banskej Bystrici. Priestory univerzity poskytli zborom na jednom mieste všetko najnutnejšie. Pracovníci Domu Matice slovenskej v Banskej Bystrici sa snažili, aby prehliadka prebehla hladko, bez organizačných chýb.

Vekovo najmladším účastníkom finále bol detský spevácky zbor **Snežienka** zo ZŠ Benkova ul. v Nitre. Vznikol r. 1980 a vedie ho Mária Mišunová. Snežienka sa predstavila ako jediný skutočne detský znejúci zbor. Repertoár má zostavený najmä z diel slovenských skladateľov. Snežienka spievala s radosťou, s detskou hravosťou a optimizmom.

Žilinský detský spevácky zbor **Odborárík** patrí medzi skúsené hudobné telesá. Od svojho vzniku r. 1970 úspešne absolvoval pod vedením dirigenta Zlatoňa Babíka vystúpenia v 14-ich štátoch Európy. Jeho repertoár je mnohostranný. Osobitnú pochvalu si zbor zaslúži za Počúvanie splavov Alfréda Zemanovského a za skladbu P. Řezníčka Pred muzikú. Odborárík intonoval čisto, dobre frázoval. Jeho hlasy, najmä soprán, zneli zvonivo. Právom si za svoj výkon vyslúžil zlatý diplom.

Detský spevácky zbor **Magnólia** Sobrance pracuje pri ZUŠ Sobrance a Dome MS Michalovce od r. 1985. Vysoké nároky dirigentky Viery Džoganovej sa markantne prejavujú v hlasovej kultúre, v intonačnej istote a v dramaturgii zboru. Jeho repertoár je primerane náročný a pest-

razových možností a stal sa tak dôstojným reprezentantom východoslovenskej oblasti. Za svoj výkon dostal nielen zlatý diplom, ale aj cenu predsedu Matice slovenskej, čím sa stal absolútnym víťazom súťaže.

V kategórii mládežníckych speváckych zborov súťažili dva dievčenské spevácke

Viera Džoganová, dirigentka DSZ Magnólia zo Sobrance a Zlatoň Babík, dirigent žilinského DSZ Odborárík preberajú od organizátorov ceny.

Snímka Michal Kališka

rý. Vokálne znenie je zrejme zásluhou premyslenej hlasovej výchovy sýte. Osobitný ohlas u publika i poroty mala interpretácia Hrušovského Šarišských hier, v ktorých zbor predviedol bohatú paletu svojich vý-

zborov, oba z pedagogických škôl.

Spevácky zbor **Cantus Cantilena** Pedagogickej a sociálnej akadémie J. Kollára a Mestského úradu v Turčianskych Tepličiach vedie Ján Leporis.

Dievčenský spevácky zbor **Iuventus Paedagogica** pri SPgŠ v Levoči vedie Milan Pitoňák. Výkony týchto zborov boli veľmi vyrovnané a oba tiež predviedli dôkladne vypracovaný repertoár. O veľmi tesnom bodovom rozdieli zrejme rozhodla väčšia intonačná istota zboru z Levoče, ktorý takmer "neklesol" ani v skladbách à cappella. Oba dievčenské zbory dostali zlaté diplomy.

V kategórii dospelých zborov súťažili tri zbory. **Mestský spevácky zbor z Brezna** (dirigent Milan Pazúrik - strieborný diplom), **Mestský spevácky zbor z Humenného** (dirigentka Nadežda Hanuliaková - zlatý diplom) a **Mestský spevácky zbor Cantantína z Nitry** (dirigent Emil Malatínek - zlatý diplom).

Humenčania zaujali zamatovo znejúcimi hlasmi, jemne prepracovanou dynamikou a hlbokým zmyslom pre vytváranie melodických oblúkov. Bolo na škodu veci, že neúčast niekoľkých mužských hlasov citelne oslabila celkové znenie zboru, čo sa prejavilo najmä vo vypätých častiach skladieb. Zaujal aj výkon a zjav sólistky i repertoár volený s veľkým citom pre poslucháča.

Víťazom v tejto kategórii sa stal Miešaný spevácky zbor Cantantína z Nitry. S radosťou možno konštatovať, že v poslednom období zbor usilovne pracoval, jeho výkon sa stal sebaistejším, suverénnejším - najmä v náročnejších kompozíciách. Cantantína si odniesla z Banskej Bystrice zlatý diplom.

Na večernom galakonzerte vystúpil ako domáci účastník Miešaný spevácky zbor Collegium Cantus pri Dome Matice slovenskej v Banskej Bystrici a jubilujúci Mužský spevácky zbor Matice slovenskej (predtým Ludový spevokol učiteľov Slovenska) - založený 2. marca 1946. Polstoročnému speváckemu zboru treba po-priať veľa úspechov, vďačných poslucháčov a žilivejšie podmienky pre prácu.

RUDOLF HARMAT

S Martinom Gurbaľom o karlovarskom prvenstve...

S nesmiernym záujmom sme očakávali výsledok Medzinárodnej speváckej súťaže Antonína Dvořáka v Karlových Varoch, kde košícké konzervatórium zastupoval jediný účastník, Martin Gurbaľ, študent 6. ročníka z triedy Mgr. L. Šomorjaiovej. Po výraznom úspechu na Súťaži študentov slovenských konzervatórií, na ktorej dva razy po sebe vyhral na Medzinárodnej speváckej súťaži M. Schneidera-Trnavského (2. miesto vo svojej kategórii), si v dňoch 9. až 14. novembra odskúšal svoju spevácku pripravenosť aj na tejto náročnej súťaži. Martin Gurbaľ sa stal absolútnym víťazom súťaže, získal prvé miesto v komornom speve (bez rozdielu kategórií), prvé miesto v opernom žánri vo svojej kategórii, Cenu karlovarského porcelánu pre najlepšieho zahraničného účastníka, Cenu prof. A. Kucharského pre najlepšieho účastníka zo Slovenska a Cenu riaditeľky Štátnej opery Praha, pani E. Randovej za našťudovanie a hostovanie v postave Gremina v Čajkovského opere Eugen Onegin. Už výpočet ocenení hovorí jasne a presvedčivo o tomto skromnom, húževnatom a talentovanom študentovi.

Naše stretnutie s Martinom sa uskutočnilo v deň jeho príchodu zo súťaže, kedy ešte bol pod silným dojmom spomienok. Povedal

nám: "Medzinárodná spevácka súťaž Antonína Dvořáka bola rozdelená do dvoch kategórií (prvá u mužov do 24 a u žien do 23 rokov, druhá u mužov do 32 a u žien do 30 rokov) a uskutočnila sa v troch kolách! Prvé kolo bolo postupové, v druhom sa už súťaž delila na spievanie umelých piesní (komorný spev) a árií. Z árií to bol voľný výber z českej opernej tvorby a zo svetového repertoáru tiež voľný výber. V piesňovej tvorbe (pre basistov) výber z Biblických piesní A. Dvořáka. V treťom kole som spieval Holoubkov cyklus: Pamuloni a z Biblických piesní Slyš, ó Bože, v opernom odbore áriu Kecala z Predanej nevesty. Zvláštnosťou tohtoročnej súťaže bol odbor komorný spev (umelé piesne), ktorý sa hodnotil spoločne a bez rozdielu kategórií a hlasových skupín. V treťom kole sa spievala ária so sprievodom orchestra. Účinkoval (aj na koncerte víťazov) Karlovarský symfonický orchester, ktorý dirigoval P. Charvát, ND Praha. Spievanie s orchestrom mi nerobilo problémy, nakoľko už mám skúsenosti z účinkovania na scéne Východoslovenského štátneho divadla J. Borodáča v Košiciach, ale aj cenné skúsenosti z vianočných koncertov ŠF Košice. Boli pre mňa neoceni-

teľné a veľmi mi pomohli. Aj dirigent mal pre nás, mladých spevákov, veľké pocho-penie. Som mu vďačný za jeho citlivý prís-tup nielen pri súťaži, ale aj na koncerte víťazov."

Zúčastnili ste sa na viacerých súťažiach, akým dojmom na vás zapôsobil karlovar-ská?

V porovnaní s inými súťažami bola táto najnáročnejšia a vyžadovala neustále udržiavanie kondície, nakoľko trvala takmer týždeň. Jej náročnosť sa prejavila nielen v stavbe repertoáru, v požiadavkách, v dĺžke, ale aj v počte účastníkov (Česká republika, Ukrajina, Rusko, Bielorusko, Bulharsko, Nemecko, Anglicko, Poľsko a traja účastníci zo Slovenskej republiky). Takéto požiadavky a dobu plného sústredenia som ešte nezažil. Pritom jednotlivé kolá súťaže sa uskutočnili v akusticky rôznych sálach kúpeľov (Bristol, Lázně III, Grand hotel Pupp, kde bol aj koncert víťazov). Celá súťaž sa tešila veľkému záujmu obecnosti, ale aj osobností z oblasti hudobného divadla.

Ako na vás zapôsobili toľké ocenenia?

Všetky si nesmierne vážim, osobitne Cenu za komorný spev bez rozdielu kategórií. Teším sa na začiatok budúcej sezó-

ny, kedy sa zúčastním na skúškach a predstaveniach v Štátnej opere Praha s postavou Gremina. Ako absolútny víťaz budem pravdepodobne účinkovať na otváracom koncerte nasledujúceho ročníka tejto súťaže. Mojou prvoradou úlohou je však úspešne ukončiť štúdium na košíckom konzervatóriu, pripraviť sa na absolventský výkon, ale aj účinkovanie na opernej scéne v Košiciach, kde v tejto sezóne pôsobím ako sólista. Milo a povzbudzujúco na mňa zapôsobili slová uznania od členov poroty, ktorej predsedkyňou bola pani E. Randová, podpredsedom prof. A. Kucharský a medzi jej členmi boli doc. E. Bláhová, M. Hajóssyová, J. Hrubant, ale aj profesori spevu z Brna, Pardubic a iní.

V štyridsaťpäťročnej existencii košíckeho konzervatória zo spevákov také výrazné ocenenia snáď nedosiahol ešte nikto. Martin Gurbaľ oceneniami otvára novú kapitolu nielen speváckeho oddelenia, ale celej školy. Predpokladáme, že jeho úspech podnieti aj ostatných študentov školy, ktorá už dokázala výsledky a dokazuje kvality svojej umelecko-pedagogickej práce.

ŠTEFAN ČURILLA

Svoje 20-ročné pôsobenie si pripomenul **DETSKÝ SPEVÁCKY ZBOR V POPRADE** koncertom 19. októbra m. r. **JUBILATE DEO** od M. Kocsára rozozvučalo sálu kina Gerlach v sídle zboru. 60-členný detský spevácky zbor, ktorý vznikol r. 1976, patrí medzi najvýznamnejšie telesá na Slovensku. Repertoár zboru je mimoriadne rozsiahly - zahŕňa tvorbu starých majstrov a plodne spolupracuje aj so súčasnými autormi - M. Novákom, J. Hatríkom, M. Dubovským a Ľ. Umeleckým vedúcim a dirigentom zboru je skúsený zbornajster Dr. Jozef Búda. Na klavíri sprevádza zbor Perla Danková a o jeho hlasovú výchovu sa stará Jana Vernarská-Kočanová. Obe sú učiteľkami na Základnej umeleckej škole v Poprade. Pripravné oddelenie zboru pracuje pod vedením Evy Karhútovej.

Detský spevácky zbor v Poprade získal viacero ocenení na súťažiach doma i v zahraničí. Účinkoval napr. v Česku, Nemecku, Taliansku, Francúzsku, Juhoslávii, Poľsku, Maďarsku a i. a koncertoval aj pri odovzdávaní vianočného stromčeka Sv. Otcovi vo Vatikáne (17. 12. 1994).

Pravidelne účinkuje so Štátnym komorným orchestrom Žilina, s ktorým absolvoval aj Bratislavské hudobné slávnosti a nahral tri kazety (Búvaj dieťa krásne, World evergreens, Ave Maria).

Popradčania i všetci priaznivci zboru sa pripájajú k želaniu bývalej členky zboru A. Sámelovej-Korbovej: "Popradskí sláviči, želim vám, aby ste ešte dlho lietali na krídlach úspechu a slávy".

V. G.

Snímka MILAN TALARCÍK

AD: CITHARA AEDICULAE '96

K významným hudobným podujatiam, tak ako tradične, sa v novembri pripravil medzinárodný festival gitarovej hudby Cithara aediculae '96. Už dlhé roky sú jeho neúnavní organizátori riaditeľ Ponitrianskej galérie v Nitre PhDr. Pavol Sika a gitarista a pedagóg žilinského konzervatória Ján Labant. Tentokrát im pri tom "asistovali" okrem Ponitrianskeho múzea a mesta Nitra aj Rádio Nitra, Veľvyslanectvo Rakúskej republiky v Bratislave, Pofské kultúrne stredisko a Národné osvetové centrum v Bratislave.

14. ročník festivalu sa konal začiatkom novembra m. r. pod záštitou primátora mesta Nitry Ing. arch. Vladimíra Libanta, s finančným príspevkom mestského fondu kultúry Pro Nitru a štátneho fondu kultúry Pro Slovakia.

Festival otvorilo Kvarteto Alexandra Moyzeša, potom sa už dostala k slovu gitara v rukách nádejných mladých slovenských virtuózov - Martina Krajča, Karla Kompasa, Petra Cigaňáka, Petra Remeníka, Evy Kavuljakovej a Poliaka Marcina Siatkowského. Generáciu renomovaných gitaristov reprezentoval Leo Witoszynskyj z Rakúska a miláčik festivalového publika, jeden z dvojice zakladateľov a stály dramaturg Cithary aediculae, Ján Labant. Účinkujúcich i návštevníkov šiestich večerov v koncertnej sále Ponitrianskeho múzea si podmanila komorná nálada i bezprostredná pohostinnosť usporiadateľov. K inšpirujúcemu náboju festivalu

Krst prvej klasickej gitary z dielne Juraja Begalu zo Sečoviec na záverečnom koncerte festivalu.

Snímka M. Katrinec

lovej atmosféry prispeli viaceré sprievodné podujatia, výstava kresieb mladého a perspektívneho akademického sochára Petra Machatu (1971), pravidelné diskusné posedenia s umelca-

mi po recitáloch, ako aj tvorivá dramaturgicko-interpretácia dielňa mladých, v rámci ktorej sa mali možnosť dostať pod odborný dohľad Jozefa Zsarku, Siatkowského, Witoszynského a La-

banta záujemcovia z radov žiakov ZUŠ a konzervatórií. Završením posledného festivalového večera bolo pokrstenie prvého sólového projektu Jána Labanta Rossinianas od Maura Giulianioho, ktoré zaznamenalo na CD nosiče vydavateľstvo Slovart. Ceremoniál sa zopakoval ďalším krstom - prvej gitary, ktorú zhotovil Juraj Begala - žiak a priateľ Jána Labanta, ktorý sa už stihol zapísať do análov festivalu svojimi koncertnými úspechmi. Bagala pracoval na jej zrode takmer rok, zhotovil ju zo smrekového, orechového, hruškového a mahagónového dreva.

"Otec" Cithary aediculae PhDr. Pavol Sika mal teda viacero dôvodov na to, aby bol na tohtoročnom festivalovom finále spokojný. Potvrdil to aj slovami: "Festival bol do slova a do písme- na taký, ako sme ho naplánovali - premiérový. Všetci účinkujúci, okrem jeho dramaturga Jána Labanta, sa na ňom predstavili po prvý raz. Mali sme možnosť uviesť na scénu študentov, ktorí sú práve pripravení na vstup do európskeho hudobného kontextu, takže náš festival plní úlohu ich uvádzania "do sveta". Mohli sme tiež porovnať dve gitarové školy: bratislavskú tzv. Zsarkovskú a žilinskú - Labantovu. Ďalšími premiérovými zážitkami boli oba krsty. Napriek spomínaným premiérovým krokom bola úroveň festivalu opäť vysoká. Publikum je už naučené spontánne navštevovať jednotlivé recitály. Dúfam, že budúci jubilejný 15. ročník bude mať ešte väčšiu odozvu, pretože ho plánujeme realizovať v renovovaných priestoroch koncertnej sály bývalého župného domu a tým ešte zvýšiť jeho prestíž."

SILVIA STRUHÁROVÁ

Labantov CD debut

Azda každý interpret považuje za jeden z dôležitých stavebných kameňov svojej profesionálnej dráhy vydanie prvého zvukového nosiča. Gitaristu Jána Labanta som oslovila na finálovom koncerte festivalu Cithara aediculae '96, bezprostredne po krste jeho CD debutu s titulom ROSSINIANAS.

- Najčastejšie cestujete na trase Bratislava - Nitra - Žilina. K prvým dvom mestám vás viažu zážitky zo štúdií, k tomu poslednému desaťročné pedagogické pôsobenie na tamjšom konzervatóriu. Okrem toho ste priaznivcom klasickej gitary známy ako dramaturg a spoluorganizátor nitrianskeho festivalu Cithara aediculae a pochopiteľne aj z domá-cích a zahraničných koncertných pódii. Čo si z doteraz dosiahnutých úspechov ceníte najviac?

Mojím snom bolo vždy mať vlastnú CD a som teda veľmi rád, že je už na svete. Je to totiž milový krok v ústrety ďalším ponukám. Tie prišli skutočne bezprostredne po vydaní Rossinianas Maura Giulianioho, v podobe nahrávky ďalšieho CD projektu, spolu s orchestrom.

Ku ktorej oblasti vášho pôsobenia sa vra-

ciate najradšej - k pedagogickej, dramaturgicko-manažérskej alebo koncertnej?

Skutočne mám veľmi šikovných žiakov. Napokon koncertné vystúpenia K. Kompasa, P. Cigaňáka, P. Remeníka a E. Kavuljakovej hovoria samé za seba. Na margo dramaturgicko-manažérskej práce si neodpustím poznámku: každoročne sa vyskytnú pri príprave festivalu nejaké problémy, vždy sa nám ich však podarilo zvládnuť a podujatie malo približne rovnakú priaznivú odozvu. Na 10. ročníku sme jeho históriu už uzatvárali, ale ľudia si ho žiadali aj naďalej, čo bolo silným impulzom k ďalším stretnutiam a k tomu, že Cithara aediculae žije naďalej.

Ste dramaturgom festivalu od roku jeho vzniku (1983), možno aj v dôsledku toho si zachoval ustálenú programovú líniu: Ako plánujete "zaodiť" budúcu jubilejnú 15. Citharu?

Odpoveď zhrniem do štyroch slov: všetko záleží od financií. Bol by som veľmi rád, keby do Nitry na záver roka 1997 zavítali aj nové tváre spoza našich hraníc, napr. môj priateľ a kolega z Austrálie Marián Budaš, s ktorým by sme mali nahráť ďalší album. Ak sa mi podarí, pozvem

José Maria Galdero del Reya zo Španielska, ktorý tu už hral pred štyrmi rokmi a je jedným z mojich najväčších vzorov. Tradične by nemal chýbať zástupca z Rakúska, možno Grécka, Francúzska. Ideálne by bolo privítať jednak umelcov, ktorí v minulosti získali najlepšie reakcie od publika a pochopiteľne uviesť i nových umelcov. Rád by som spomenul, že nášmu festivalu vpečatili pracovníci Ponitrianskej galérie a Ponitrianskeho múzea bezprostrednú atmosféru. Každý sa do Nitry vracia rád práve kvôli tomu. Okrem recitálových večerov a zaujímavých stretnutí sú pre účinkujúcich inšpirujúce aj interpretačné dielne.

Vráťme sa ešte k vašej CD. Prečo ste sa rozhodli práve po Giulianim a jeho Rossinianach?

Tento autor bol v minulom storočí najväčším gitaristom, zaslúžil sa o mimoriadny progres techniky gitarovej hry. Jeho spolupráca s Rossinim priniesla plody v podobe spomínaných skladieb, ktoré sú variáciami na jeho operné árie. Sú krásne, spevné a interpretačne náročné, vždy som ich túžil nahráť. Neľahké bolo aj ich nahrávanie v kostole v Liptovských Kláčanoch - v kabátoch, hrubých svetloch, so šálom na krku a so skrehnutými prstami od zimy...

Čo všetko so sebou prináša nahratie sólového projektu CD?

V čase nahrávania musí ísť všetko stranou - rodina, cvičenie iných skladieb. V rámci prípravy som si prehrával aj ostatné Giulianioho Rossiniany. Niekoľko mesiacov som sa sústredil len na nácvik aktuálneho repertoáru, aby som bol v deň nahrávania perfektne pripravený. Presnú predstavu o projekte som však mal už pred nahrávaním - a to nielen v zmysle repertoáru, ale aj zvuku. Preto som si zvolil kostol, kde je dobrá akustika. V štúdiách je totiž zvuk odhlučnený, s umelým echom, čo pri počúvaní klasickej gitary pôsobí neprírodzene. Za to, že dnes držím v rukách vlastné cédečko vďaka predovšetkým režisérovi projektu Jaroslavovi Stráňavskému z Banskej Bystrice, ktorý ponúkol nahrávku šéfovi vydavateľstva Slovart p. Zbyňovskému.

Do čoho mienite vložiť svoj elán v najbližšom období?

Na žilinskom konzervatóriu prežijem so svojimi žiakmi najviac chvíľ, no táto práca je už zabehnutá. Všetky aktivity sa usilujem presunúť na jar, koncerty mám zadené, chystám sa do Poľska na medzinárodnú súťaž, kde som bol prizvaný ako člen poroty... V rozhlasových archívoch mám veľa nahrávok, ktoré by mi už dnes vystačili na jeden alebo aj viac albumov.

Pripravila SILVIA STRUHÁROVÁ

Violončelový festival Augustína Prochášku v Košiciach

Už po druhý raz sa stali Košice miestom stretnutia mladých violončelistov a ich pedagógov. V dňoch 15. - 17. novembra 1996 sa v tomto meste uskutočnil 2. ročník Violončelového festivalu Augustína Prochášku s medzinárodnou účasťou a niesol sa aj v znamení Roka slovenskej hudby.

Myšlienka kontinuity generácií profesora Augustína Prochášku, koncertného majstra, vynikajúceho pedagóga i zakladateľa violončelového odboru v Košiciach a jeho dcéry a žiačky Mgr. Margity Procháskovej, bratislavskej pedagogičky hry na violončelo, vyústilo do jedinečného hudobného podujatia. Jeho poslaním bolo vytvoriť tradíciu a priestor pre stretnutia violončelistov - detí, mládeže a ich pedagógov, prezentovať výsledky svojej práce v rámci Slovenska a porovnať ich s metodikou i úspechmi zahraničných violončelových škôl. Hlavným garantom, organizátorom i dušou festivalu bol Bratislavský mládežnícky violončelový súbor s jeho umeleckou vedúcou Mgr. M. Procháskovou a Ing. Evou Zábrodskou, ktorá bola aj tajomníčkou poroty. Spoluorganizátor podujatia, Konzervatórium Košice s jeho riaditeľom Mgr. Bartolomejom Burešom, poskytlo festivalu počas troch dní svoje priestory.

V súťažnej časti festivalu sa predstavilo 13 violončelistov zo Slovenskej republiky, dvaja z Českej republiky a dvaja účastníci boli z Juhoslávie. V zmysle pedagogického odkazu A. Prochášku súťažiaci v I. kole vo všetkých štyroch kategóriách ako povinné skladby hrali jednu časť zo súit J. S. Bacha a skladbu slovenského autora. Odznali tu zaujímavé diela I. Dibáka, M. Kořínka, T. Salvu a skladby pre deti od M. Procháskovej. V II. kole boli voľné skladby časovo limitované podľa kategórií. Odborná porota s predsedom Mgr. Júliusom

Víťazka 3. kategórie Maja Bogdanovič

Mehľm určila tieto výsledky:

- I. kategória: 1. miesto - Karolína Hurayová, ZUŠ Prešov (ped. A. Páleníková),
2. miesto - Petr Švepeš, ZUŠ Český Krumlov (ped. M. Eiblová),
3. miesto - Tomáš Kardoš, ZUŠ Senec (ped. M. Prochásková),
3. miesto - Alžbeta Bůžková,

- ZUŠ Český Krumlov (ped. M. Eiblová).
II. kategória: 1. miesto - Michaela Škriečková, ZUŠ Senec (ped. M. Prochásková),
2. miesto - Hana Bajtošová, ZUŠ Senec (ped. M. Prochásková),
2. miesto - Michal Rak, ZUŠ Bratislava (ped. M. Prochásková),
3. miesto - Marieta Rybáriková, ZUŠ Rajec (ped. O. Pažická).
III. kategória: 1. miesto - Maja Bogdanovič, Juhoslávia (ped. Nada Jovanovič),
2. a 3. miesto nebolo udelené.
IV. kategória: 1. miesto - Milan Karanovič, Juhoslávia (ped. Nada Jovanovič) - laureát súťaže.

Nie na každom festivale sa podarí vytvoriť popri vysokej náročnosti a súťaživosti takú príjemnú atmosféru ako to bolo v Košiciach. Rozplynula sa tu priepasť medzi porotou, súťažiacimi, pedagógmi a poslucháčmi. Košický festival dýchal zdravou súťaživosťou, radosťou z objavovania hudby a výrazových a technických možností nástroja, a tak sa stal pre väčšiu skutočným sviatkom veľkej rodiny violončelistov. I po tejto stránke možno povedať, že sa naplnil odkaz významnej osobnosti slovenského hudobného života A. Prochášku, v ktorom sa spájala symbióza vynikajúceho choreografa, pedagóga a umelca. Za to patrí vďaka organizátorom, ale i účastníkom podujatia.

Vyvrcholením festivalu bol galakonzert v koncertnej sále konzervatória. Vynikli znovu ví-

ťazi jednotlivých kategórií: svojou precíznou hrou Karolína Hurayová, Michaela Škriečková v technicky náročnom Seitzovom Koncerte č. 5, Petr Švepeš vo Vivaldiho Koncerte C dur, ale aj očarujúca 6-ročná čelista Kristínka Chalmovská z Prievidze (ped. G. Tunáčeková), u ktorej dominovala radosť z hry a prvých úspechov. Umeleckým zážitkom pre poslucháčov bolo počuť brilantnú techniku a výrazovú dokonalosť v hre 14-ročnej Maje Bogdanovič z Juhoslávie v náročných skladbách G. Faurého: Aprés u révé, op. 7 a D. Poppera: Butterfly a laureáta súťaže 16-ročného Milana Karanoviča v II. intermezzo Koncertu d mol od E. Lala. Jeho technická pripravenosť, dynamika a výrazove bohatá hra nadchla a presvedčila poslucháčov. V druhej časti koncertu vystúpil Bratislavský mládežnícky violončelový súbor s dielami I. Dibáka, G. Gershwinu. V áriách z opier G. F. Händla (Xerxes) a CH. W. Glucka (Orpheus a Euridice) sa zaskvelo zamatové zafarbenie hlasu atraktívnej speváčky Lucie Galambošovej sólistky BMVS, ktorá aj konferovala koncert. Koncertmajster tohto výborného homogénneho súboru Róbert Faltus skomponoval nielen vydatú zvučku festivalu, ale aj záverečnú skladbu na ľudovú pieseň Tancuj, tancuj, ktorá podčiarkla atmosféru radosti a tvorivosti na tomto festivale.

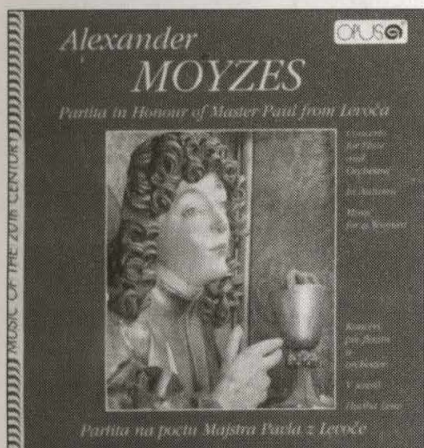
Dnes je tu už pozvanie na 3. ročník violončelového festivalu Augustína Prochášku, ktorý sa uskutoční znovu v Košiciach. Bližšie informácie možno získať a prihlášku zaslať na adresu: MBVS, M. Prochásková, Mikovíniho 15, 831 02 Bratislava.

OLGA PODSTAVKOVÁ
Snímka: EVA ZÁBRODSKÁ

Z moyzesovského archívu

Na sklonku roku 1996 usporiadalo vydavateľstvo OPUS v priestoroch Zichyho paláca slávnostný krst štyroch CD nahrávok, ktoré mali ústrednú tému: tvorba Alexandra Moyzesa. Na týchto CD nahrávkach sa však podieľali viaceré vydavateľské, ale aj sponzorské inštitúcie.

Alexander Moyzes
Partita na počtu Majstra Pavla z
Levoče • Koncert pre flautu a orchester • V jeseni • Hudba žene
Miloš Jurkovič - flauta, Magdaléna Blahušiaková - soprán
Symfonický orchester SR, Slovenská filharmónia
Ladislav Slovák - dirigent
OPUS 91 1556-2 (931)

CD nahrávka obsahuje Moyzesove diela pochádzajúce z rokov 1960-75, ktoré majú v jeho vrcholiacom období akýsi introvertný podtext. Partita na počtu Majstra Pavla z Levoče je nielen skladateľovou počtou myšlienke vzťahu moderného človeka k národnému dedičstvu, ale vyjadruje aj jeho obdiv k renesančnému a barokovému svetu, ktorý dal ľudstvu nespočetné množstvo geniálnych tvorcov ako v hudbe, tak vo výtvarnom umení. S odstupom času - i napriek tomu, že sa v poslednom období veľmi zriedkavo objavuje v koncertnom repertoári - nejaví až tak archaizujúcou, ako sa o tom svojho času písalo. Použitie princípu partity nemusí znamenať archaizmus, ale prostriedok na sformovanie takého vyjadrovacieho materiálu, ktorý v poslucháčovi evokuje síce programový, nie konkrétny, ale všeobecný pocit autora pri pohľade na Majstrove diela. Zrejme počúvanie hudby, aspoň takejto, v intimnom domácom prostredí dáva vhodnejší predpoklad na jasnejšie dešifrovanie skladateľovho zámeru, ktorý bol očividne symbolický a nie zámerne programový.

Koncert pre flautu a orchester nemal šťastný osud. Čas ukáže, či je to kolegialita našich flautistov, ktorí nechcú zasiahnuť do autentického premiérového prvenstva Miloša Jurkoviča, ktorému je dielo venované, alebo či Moyzesova partitúra popri prirodzenej profesionalite je invenčne chudobnejšia, alebo interpretácie menej vďačnejšie ako skladateľove iné diela. Pravda zrejme bude niekde uprostred. Hoci dielo má niekoľko zaujímavých, hlavne lyrických a farebne pekne nuansovaných miest, ako celok zostáva ďaleko v tieni majstrových symfonických partitúr. Zato cyklus piesní V jeseni na verše Jána Kostru, ktoré vznikli niekoľko rokov pred flautovým koncertom, priam iskria duchaplnou poetickou invenciou. Tento cyklus bol od počiatku vďačným koncertným číslom našich popredných vokalistov, ba dokonca sa s ním alebo aspoň jednotlivými časťami stretávame aj na programoch najmladšej vokálnej generácie. Osobne ho považujem za jeden z najzdarilejších opusov A. Moyzesa a slovenskej piesňovej literatúry vôbec.

Partitúra skladby Hudba žene, je zrej-

me subjektívnu svedčnosť o vzťahu autora k svojej celoživotnej partnerke - manželke. K takejto výpovedi použil autor pomerne hustú orchestrálnu sadzbu, rukopis skladby je síce rýdzo moyzesovský, no pre mňa je to hudba citovo chladná, diktovaná viac rozumom ako emóciami.

Hoci ide o staršie nahrávky, sú cenným dokumentom interpretačného vývoja jednotlivých osobností, či už ide o prof. L. Slovák, ktorý sa k Moyzesovým skladbám často vracal, alebo o kvalitné výkony Miloša Jurkoviča a Magdalény Blahušiakovej. Návrat k týmto nahrávkam znamená aj návrat k istým hodnotám, ktoré podliehajú času a jeho názorovej kryštalizácii ako dôsledku doterajšieho kultúrneho a umeleckého vývoja.

Alexander Moyzes
Klavírna tvorba
Zbojnícka rapsódia • Jazzová sonáta pre dva klavíry • Dve štúdie vo forme prelúdia a fúgy • Divertimento op. 11 • Sonáta e mol op. 2
Anthony Goldstone a Caroline Clemmow - klavír
OLYMPIA OCD 346

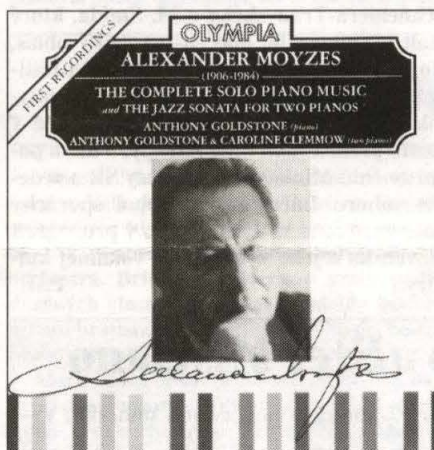
Svetová premiéra súbornej nahrávky Moyzesovej klavírnej tvorby je počínom v pravom slova zmysle vzorovým. Núka sa tu vzor na celý rad iných podobných projektov zo slovenskej hudby tak, aby mali zmysel. Londýnska firma OLYMPIA prišla na naše pomery s unikátnou CD nahrávkou všetkých skladateľových klavírných diel, ktoré až na Zbojnícku rapsódiu sú dielom jeho mladosti. Túto časť Moyzesovej tvorby rád by som dal do pozornosti našim klaviristom. Pravda, nie sú to efektne skladby v duchu romantického klavírneho štýlu, ale je to podľa môjho názoru skladateľova najčiršia hudobná invencia, so svojráznou poetikou absolútnej hudobnosti. Základom skladieb sú zväčša klasické formy naplnené moyzesovským melodicko-harmonickým cítením, duchaplné popretkávané pastelovými farbami slovenskosti. Pravda až na dve diela: Divertimento op. 11 a Jazzová sonáta pre dva klavíry op. 14. V nich sa Moyzes podľa vzoru skladateľov parížskej Šestky stotožňuje s duchom a atmosférou európskeho intelektuizmu, ktorého neodmysliteľnou súčasťou, podobne ako aj dnes, je jazzová inšpirácia.

Tá je stvárnovaná nielen tanečnými formami - slow fox, tango, foxtrot - event. synkopickými rytmami, ale celkovým hudobným invenčným uspojením. Pri počúvaní tejto hudby zalistoval

som si v staršej moyzesovskej literatúre, ktorá je príznačným svedectvom "tiež doby" profesionálneho skresľovania. Moyzesove jazzové inšpirácie boli považované za zradu na národnej hudbe a dnes môžu byť tieto názory hádam iba dôkazom o našej neschopnosti včas sa zaradiť do kontextu európskej moderny.

Podnetná je však hlavne interpretačná realizácia jednotlivých skladieb anglickým klaviristom Anthony Goldstnem, ktorý si k Jazzovej sonáte pribral svoju manželku Caroline Clemmow. Obaja odvodili brilantnú ukážku moderne cítiacich interpretov. Ich klavírna hra je výborne disponovaná, ukážková je farebná škála ich výrazových možností, samozrejme, aj vďaka kvalitnému nástroju a výbornej akustike (snímka sa nahrávala v Baptistickom chráme Alkborough) a zvukovej réžii. Škoda, že tieto diela nenachádzajú cestu k širšiemu uplatneniu.

Alexander Moyzes: Sláčikové kvarteto op. 8. č. 1. - Štyria hudci
Mikuláš Moyzes: Sláčikové kvarteto č. 2 A dur
Moyzesovo kvarteto
OPUS 91 2569 2 (131)

V spolupráci OPUS-u a Moyzesovej nadácie, ktorá aktom krstu recenzovaných CD nahrávok údajne ukončila svoju činnosť, dostávajú sa na trh nové, v apríli-júni m. r. realizované nahrávky otca a syna. Nevieť či dramaturgický zámer bol najšťastnejší, alebo iba viacmenej náhodne symbolizuje poslanie a zmysel nadácie, osobne by som takúto konfrontáciu nerobil. Z jednoduchého dôvodu: zrovnávajme to, čo je zrovnateľné. Nebolo najvhodnejšie na takom progresívnom nosiči, akým dnes je CD platňa s jej umelecko-informačnou hodnotou, dávať do protikladu dva odlišné, štýlovo, ale aj celkovým technologickým uspojením rozdielne kompozičné svety. Kvarteto Mikuláša Moyzesa i pri všetkej úcte k autorovi predsa len svojou lapidárnou melodikou a jednoduchou harmonickou štruktúrou ostro kontrastuje s rukopisom Alexandra Moyzesa, ktorý sa už vo svojom prvom kvartete op. 8, komponovanom v rokoch jeho intenzívnejších kontaktov s európskou hudbou, uviedol dielom reflektujúcim vytríbený kompozičný vkus a schopnosť erudovaným spôsobom formulovať hudobné myšlienky v tak náročnej forme, akou je sláčikové kvarteto. O jeho mimoriadnych kvalitách svedčí aj skutočnosť, že patrilo k reprezentačným dielam našej hudby. Dokumentuje to odporúčanie V. Nováka do interpretačnej pozornosti slávneho Českého kvarteta. CD nahrávku dopĺňa Moyzesovo didaktické dielo Štyria hudci a je škoda, že zabralo miesto inej, dôležitejšej majstrovej partitúry. Realizácia nahrávky je síce na slušnej úrovni, chýba jej však hlbšie prežitie, koncíznejšie skĺbenie kvarteta op. 8 a najmä plastickejšie vypracovanie formy a tematickej práce. **MARIÁN JURÍK**

Musica Antiqua Slovaca (OPUS)
CANTIONES SACRAE Vol. I.
(Sacred songs from Slovakia)
Chorus Angelorum Ensemble
Realized and directed by Egon Krák
(Recorded in the BONTON studio Slovakia, Bratislava, January, February 1996)

Konečne. Na slovenskom hudobnom trhu sa zásluhou hudobného vydavateľstva Opus objavila mimoriadna cenná nahrávka. Výber duchovných piesní zo Slovenska, pre novovzniknuté štúdiové združenie hudobníkov a spevákov Chorus Angelorum zostavil a dirigoval Egon Krák. V dejinách slovenskej duchovnej kultúry zastáva duchovná pieseň významné miesto. Jej prvé prejavy siahajú do 9. storočia. V stredoveku mala síce charakter trpeného produktu ľudových vrstiev v rámci latinskej praxe a zvyklostí, no v jej obsahu nájdeme dôležité tvorivé dedičstvo našich predkov. Dlhodobú absenciu nahrávok duchovnej piesne autori tohto projektu konečne prerušili a sprístupnili tak výber piesní, ktoré sa nachádzajú v prvých kancionáloch vydaných na Slovensku a v Čechách. Hlavnými zdrojmi boli spevníky Cithara Sanctorum (1636), Cantus Catholici (1651, 1655), ktoré vznikli podľa vzoru českých kancionálov (Rozenplut - 1601, Závorkov kancionál - 1602, Karlsbergov kancionál - 1620, Hlohovský kancionál - 1622 a iné) a Vietorisova tabulatúra, v ktorej nachádzame odpisy piesní z rôznych zdrojov. Osobitnú pozornosť si zaslúži sprístupnenie piatich žalmov Jána Silvána, s ktorými sa môže poslucháč stretnúť po prvýkrát. Trnavský rodák J. Silván (1493-1573) ich vydal v rámci zbierky duchovných piesní „Pijsně nowé na sedm žalmu kagjcyh y giné žalmy“ (1571). Celková koncepcia projektu nám ponúka výber piesní z rôznych období cirkevného roka. Po vstupnej piesni „Poděkujme Pánu Bohu“ a nasledujúcej „Hospodine Otče žádúci“ sú uvedené spomínané žalmy J. Silvána. Okrem dvoch úvodných piesní („Pane Bože v prchlivosti tvé“, „Sliboval jsem vždy mnoho Bože“) patria do pôstneho obdobia. Ďalej nasledujú duchovné piesne s veľkonočnou tematikou - staré slovenské pašie „O Veliká Milost Syna Božího“, pieseň na pôvodný text zostavovateľa Cithary Sanctorum Juraja Tranovského „Když přišla smrti hodina Ježíše Božího Syna“, hymnus Ježíš Kristus Bůh člověk“, piesne „Den Vzkříšení“, „Chvála tobě Kriste a Resurgente Domine“. Blok piesní zo sviatku Nanebovstúpenia Pána obsahuje tituly „Radujme se všichni nyní“, „Sláva Bohu na výsosti“, „Ascendit Christus hodie“, „Vstúpil jest Kristus do nebe“ a hymnus „Ježíši mé vykoupení“.

Štyri záverečné piesne patria k sviatku Ducha Svätého „Kyrie de Spiritu Sancto“, „Bože Duše Svatý“, „Poprozmež Ducha Svätého“ a „Duše Svatý Stvoriteli“.

Rekonštrukcie jednotlivých piesní v podaní súboru Chorus Angelorum (poprední hráči na historické hudobné nástroje: J. Korec, R. Vašina, V. Solčány, M. Spústa, M. Valent, M. Rusko, R. Měřinský a chorus: M. Tajtáková, I. Mináriková, P. Luknár, V. Solčány, P. Koma) pod vedením dirigenta E. Kráka vynikajúco vystihli štýlové špecifikum duchovnej piesne. Inštrumentálne sprievody sú vhodne spracované. Autenticitu nahrávky umocnil i skvelý výber mužských hlasov (1. tenor - P. Luknár, 2. tenor - V. Solčány, barytón - P. Koma). Jediným slabým miestom nahrávky je obsadenie ženských hlasov, ktoré do koncepcie farebne nezapadajú. Často sú príliš v popredí a rušia atmosféru a náladu piesní.

EVA KORCOVÁ

Slávnostné odovzdávanie cien

Snímka archív

LÚČNICA VÍŤAZÍ NA MALTE

V dňoch 3. až 10. novembra 1996 sa zúčastnil Spevácky zbor Lúčnica na 8. ročníku Medzinárodného zborového festivalu na Malte. O informácie sme požiadali umeleckého vedúceho a dirigenta prof. Petra Hradila...

Na festivale v hlavnom meste Malty La Valletta sa zúčastnilo deväť mužských, ženských a miešaných zborov zo šiestich krajín (Anglicko, Cyprus, Litva, Poľsko, Rusko a Slovenská republika), ktorí spolu súťažili v jednej kategórii. Pre všetky zoskupenia bola určená povinná skladba domáceho skladateľa a umeleckého riaditeľa festivalu prof. Ch. Camilleriho s názvom Malta Yok! Súťaž pozostávala z troch semifinálových dvadsaťminútových vystúpení, na ktorých sa vystriedali všetky zúčastnené zbory. Do záverečného finále (s novým dvadsaťminútovým programom) postúpili len štyri najlepší: mužský Bolsterstone z Anglicka a miešané Ave Vita z Litvy, Akademický zbor univerzity Bydgoszcz z Poľska a Lúčnica. Výkony spevákov hodnotila porota v zložení: Jean Graham (Anglicko), Halldor Haraldsson (Island) a Erik van Nével (Belgicko), ktorá po finálovom koncerte určila toto

poradie:

1. Lúčnica
2. Akademický zbor univerzity Bydgoszcz
3. Ave Vita

Väčšina zúčastnených zborov sa vyznačovala vysokou kvalitou interpretácie a o prvenstve Lúčnice rozhodla najmä náročnosť dramaturgie, v ktorej dominovala tvorba Ivana Hrušovského.

Lúčnica bola prvým slovenským zborom, ktorý sa predstavil počas osemročnej histórie maltského festivalu. Spievala aj na ďalších mimosúťažných koncertoch, kde zazneli skladby ďalších slovenských skladateľov: O. Ferenczyho, J. L. Bellu, E. Suchoňa, M. Schneidera-Trnavského a M. Šmída, ktoré mali u vnímavého obecnstva veľký ohlas. Vo voľných chvíľach si naši účastníci festivalu pozreli aj množstvo kultúrnych pamiatok Malty a vychutnali ešte kúsok leta v tomto krásnom kúte Európy. Vďaka porozumeniu Ministerstva kultúry SR a vedenia súboru Lúčnica tak mohol spevácky zbor zaznamenať ďalší úspech v propagácii Slovenska a jeho vynikajúcej vokálnej kultúry.

P.H.

Zomrel Pavarottiho učiteľ Misciano

Slávny taliansky tenorista Alvinio Misciano 10. januára nešťastnou náhodou vypadol z okna a zomrel.

Osemdesiatjedenročný učiteľ ešte slávnejšieho Luciana Pavarottiho sa chcel pozeráť z okna, pri tom však dostal závrat, stratil rovnováhu a vypadol, uviedla rodina zosnulého.

A. Misciano patril k najslávnejším hudobným interpretom v Taliansku. Okrem koncertovania a učiteľskej práce v Miláne spolupracoval aj s uznávaným režisérom Giorgiom Strehlerom.

Zápolenie mladých spevákov v Lecce

7. medzinárodná súťaž mladých spevákov v Lecce, pomenovaná po slávnom tenoristovi Titovi Schipovi, sa konala 18. až 22. novembra 1996 aj so slovenskou účasťou. Nemali sme tam síce súťažiaceho, ale členom poroty bol režisér a šéfdramaturg Opery SND Július Gyermek. Po jeho návrate sme mu položili niekoľko otázok.

Súťaž v Lecce nie je u nás veľmi známa. Povedzte nám niečo o nej.

Súťaž poriada Spoločnosť priateľov opery "Tito Schipa" v Lecce v dvojročnom cykle. Pomenovaná je podľa slávneho tenoristu, rodáka z tohto krásneho juhotalianskeho mesta. Počas svojej existencie sa súťaž stala významným kultúrnym podujatím, ktorého sa aktívne zúčastňuje viacero miestnych, regionálnych i nadregionálnych inštitúcií. Hoci účasť na ňom je dosť nákladná, záujem o ňu je medzi mladými speváckmi veľký. Poriadatelia vybrali z viac desiatok uchádzačov 32 prihlásených do vylučovacieho kola. Účastníci pochádzajú z Talianska (asi polovica), Japonska, Kórey, USA, Turecka, Albánska a Litvy. Pozoruhodná bola absolútna prevaha vysokých hlasov. Zo žien boli iba 4 mezzosoprány, u mužov 1 barytón (aj to nie dobrý) a 2 basy.

Ceny pre súťažiacich sú dosť atraktívne. Každý finalista dostane 500 000 LIT, laureáti podľa umiestnenia 5, 3 a 2 milióny LIT. Ešte atraktívnejšia je však druhá časť cien, ktorými sú pozvania na účinkovanie v každoročnej opernej stagione, ktorá sa poriada v rámci koncertnej sezóny v Lecce v "Tradičnom divadle Politeana Greco", čo mnohým otvára cestu do väčších talianskych i európskych divadiel. Porota je medzinárodná, sedemčlenná, v ktorej sú traja Taliani, ostatní cudzinci. Členmi poroty na 7. súťaži boli: sopranistka Luisa Maragliano, predsedníčka (T), podpredsedom bol muzikológ a vydavateľ Sergio Segalini (F), Domenico Barbano, čestný predseda Spoločnosti priateľov opery (T), Donato di Palma (T), riaditeľ konzervatória Tita Schipa v Lecce, dve bulharské speváčky Uliana Levit a Evgenia Dundekova a ja.

Oboznámte nás s priebehom a úrovňou 7. ročníka súťaže.

Vylučovacie kolo malo po kvalitatívnej stránke veľmi široké rozpätie - od vynikajúceho, až po priemerné. Hneď prvý predspevávajúci (neskorší víťaz) umiestnil latku veľmi vysoko, takže ostatní mali pozíciu dosť sťaženú. Museli sa preto veľmi usilovať, čo sa prejavilo aj na zvýšenej úrovni silnejšej skupiny, z ktorej sa potom vybera-

li účastníci semifinále, ktorých bolo 20. V ňom sa za neskorším víťazom (ktorý bol výnimočný) vytvorila veľmi vyrovnaná skupina asi 15 spevákov, kde bolo treba veľmi opodrobne a citlivo hodnotiť, aby sa čo najspravodlivejšie vybralo 10 finalistov.

Tí sa potom 22. novembra predstavili na verejnom koncerte v preplnenom TEATRO Politeana Greco, ktorý moderoval Tito Schipa junior, syn slávneho speváka. Publikum veľmi citlivo a treba povedať so znalosťou a temperamentom posudzovalo výkony jednotlivých uchádzačov o najvyššiu cenu. Sprevedzal ich veľmi kvalitný orchestr provincie Lecce pod taktovkou miestnej dirigentky Elisabetty Maschio, ktorá však ostala veľa dlhšia povestnému temperamentu talianskych dirigentov. Našťastie to neovplyvnilo skutočne kvalitné výkony súťažiacich spevákov.

Na koncerte mala porota neľahkú úlohu určiť poradie prvých troch. Víťaz bol jasný. Stal sa ním taliansky tenorista Fabio SARTORI, spevák s nádherným timbrom a kantilénou, bezpečnými a ľahko spievanými výškami. O ďalších dvoch bola dlhá diskusia. Jej výsledok rozhodol v prospech dvoch talianskych sopranistiek. Na druhom mieste sa umiestnila Anna Laura LONGO, na treťom Silvia RAMPAZZO. Ale aj ďalší finalisti, tenoristi Andrea Cesare CORONELLA a Gaetano MOTTA, ako i sopranistky Melinda-Marie HASLETT (USA) a KIM Jae Ran (Kórea) sú speváci, po ktorých rado siahne každé operné divadlo. O víťazovi Fabiovi Sartoriovovi budeme iste ešte počuť.

Publikum, ktoré trpezlivo vyčkávalo výsledok rokovania poroty, s veľkým uspokojením prijalo jej rozhodnutie. V minulých ročníkoch - ako som sa dopočul - nechýbali ani piskot a iné temperamentné prejavy nevôle publika. 7. ročník medzinárodnej súťaže mladých spevákov však svojou úrovňou i výsledkom plne uspokojil všetkých zúčastnených.

-R-

Koncertná sála Dánskeho rozhlasu

Danmarks Radio

Danmarks Radio - Dánsky rozhlas bol založený roku 1925 a prevádzkuje štyri FM stereo rozhlasové programy. Hlavné centrum rozhlasovej výroby a vysielať je Radio Huset v Kodani, rozsiahla a zaujímavá rozhlasová budova, ktorej výstavba začala v centre Kodane roku 1930 a dokončená bola pri príchode nemeckých vojsk roku 1940. V budove bolo naprojektovaných,

optimálne vypočítaných a vybudovaných šesť veľkých štúdií pre veľké a malé orchestre, jazzovú hudbu a slovesnú umeleckú výrobu. Dnes má Radio Huset štyri hudobné štúdiá, z toho štúdio číslo 3 má variabilné akustické systémy diaľkovo riadené z réžie, dve štúdiá pre dramatické umenie, 25 malých vysielačích a prípravných štúdií, dve mixážne réžie a hudobnú réžiu patri-

cu k veľkej koncertnej sále. Okrem toho má Dánsky rozhlas v Kodani dva veľké prenosové kamióny a 20 malých prenosových vozov.

Najkrajší a najhonosnejší priestor, Koncertná sála, má objem 13 000 m³, prirodzený dozvuk miestnosti je 1,8 s, pojme 850 divákov a 11. septembra 1945 bol uvedený do prevádzky krásny, obrovský píšťalový organ, ktorý zaberá celú prednú stranu koncertnej sály.

Vo väčšine réžii veľkých štúdií a prenosových kamiónoch sú analógové mixážne pulty Solid State Logic 4000 E a 4000 G, spolu 17 kusov, nahráva sa na magnetofónový studér A 800, alebo A 820 s odšumovacím systémom Telcom C4. Dánsky rozhlas v Kodani používa aj digitálne masterizačné a strihacie harddiskové pracoviská, majú dva Sonic Solution, sedem AMS Neve Audio Files a 25 systémov Timeline DAW-80.

Najzaujímavejším kusom novej technológie v Radio Huset je digitálny mixážny pult AMS Neve Capricorn. Inštalovali ho v druhej polovici roku 1994 namiesto 48 vstupového mixpultu Solid State Logic, ktorý je v súčasnosti v mixážnej réžii číslo 9. Prvýkrát sa digitálny záznam na novom pulte Capricorn robil 17. novembra 1994. Prevažne sa používa na nahrávanie klasickej hudby v koncertnej sále a živé vysielať koncertov za účasti publika.

AMS Neve Capricorn je digitálny mixážny pult s plne dynamickou automatizáciou Total Recall a tzv. lietajúcimi regulátormi úrovni - Flying Faders, 20 bitovými analógovo-digitálnymi a digitálno-analógovými prevodníkmi na vstupoch s možnosťou až 240 signálových ciest. Tento model v Koncertnom štúdiu má 96 mikrofónových vstupov, 208 signálových ciest, 48 regulátorov, 32 kariet s dynamickými procesormi a 128 ekvalizérov. Obsahuje štvorpásmové plnoparametrické tónové korekcie s meniteľnou kvalitou, 16 pomocných AUX zberníc, všetky indikátory sú veľmi príjemné zelené bargraphy, dynamické procesory obsahujú limiter, kompresor, expander a noise gate. Grafický display

Mixážny pult AMS Neve Capricorn
Snímky archív

systém obsahuje informácie o všetkých konfiguráciách mixážneho pultu, pomenovanie všetkých vstupov a výstupov, zapojenie prepojovacieho poľa, ekvalizéry, dynamické procesory a vôbec všetko. Pult sa ovláda klasicky, klávesnicou ako počítač, alebo trackballom.

Nahrávanie z Capricornu sa uskutočňuje buď na 48-stopový digitálny magnetofón Studer D 827, alebo na dvojicu DAT-ov Sony 7030. Ako efektové procesory sú použité dva prístroje Lexicon 480, s mixpultom spojené digitálne. Posluchové monitory sú tri B&W 801 s, Genelec a Dynaudio Acoustic.

Dánsky rozhlas v Kodani je po technickej stránke veľmi dobre vybavený a bolo veľmi zaujímavé a poučné vidieť prácu dánskych kolegov.

LUBOŠ VÁLKY

III. medzinárodná spevácka súťaž v Budapešti

- Za účasti 68 mladých operných sólistov z Argentíny, Bieloruska, Bulharska, Francúzska, Japonska, Kórejskej republiky, Nemecka, Poľska, Rumunska, Ruskej federácie, Švajčiarska, Talianska, Tchaj-vanu, Turecka, USA, Veľkej Británie a hostiteľskej krajiny sa v dňoch 12.-19. januára uskutočnila v Budapešti III. medzinárodná spevácka súťaž, na príprave ktorej popri budapeštianskej Opere a veronskej Aréne participovali v tomto roku aj hudobné divadlo z nemeckého Ludwigshafenu a operná scéna z japonského Kjota.

Súťaž, nad ktorou prevzal záštitu maďarský prezident Árpád Göncz, bol vlastne konkurzom na úlohy v inscenácii opery Giuseppe Verdiho Falstaff, v ktorej sa víťazi predstavia po prvý raz 15. marca v talianskej Verone, kým v Budapešti ju v premiére uvedú 1. októbra.

V prvom ročníku súťaže (1993) bola odmenou pre najúspešnejších úloha v inscenácii opery Čarovná flauta W. A. Mozarta, v druhom ročníku rola v Donizettiho opuse Nápoj lásky. du

Kultúra a dlhovekosť

Tím pracovníkov Ústredného štatistického úradu vo Švédsku v rokoch 1981 a 1982 anketou metódou zisťoval vzťah pestovania kultúry a dlhovekosti na vzorke takmer 13 000 ľudí vo veku 16 až 74 rokov na základe ich kultúrnych aktivít - čítanie kníh a časopisov, návštevy divadla a kina, spev, hra na hudobnom nástroji, ale aj účasť na športových podujatiach. Píše o tom nové číslo týždenníka Le Nouvel Observateur.

Pracovníci štatistického úradu postupne zaznamenávali starnutie účastníkov výskumu vo vzorke počas 11 rokov a zaznamenávali ich

úmrtia.

Hlavné výsledky tohto výskumu publikovali v odbornom lekárskom časopise British Medical Journal a zhrnuli ich do nasledovného záveru: kultúrne aktivity predstavujú významný faktor dlhovekosti. Naopak, zistila sa pomerne vysoká úroveň mortality (úmrtnosť) o vyše 50 percent u ľudí, ktorí v malej miere "potrebovali" kultúru pre život v porovnaní s tými, čo ju pestovali a vyhľadávali, uzatvára týždenník Le Nouvel Observateur.

Vyšiel zborník ľudových piesní

V tlačiarňach Agroinštitútu Nitra dokončili výrobu ďalšieho zo série zborníkov ľudových piesní slovenského folkloristu, upravovateľa a umeleckého vedúceho ľudovej hudby Ponitran Mariana Járeka. Zborník pod názvom Vyletela húska približuje textom i notovým materiálom asi 100 ľudových piesní zo Skýcova, Slažian a Hostoviec v okolí Zlatých Moraviec. Náklad zbierky, ktorá je výsledkom bezmála desaťročnej výskumnej a zberateľskej práce autora, je 1200 kusov. Ako v rozhovore Marian Járka povedal, zborník vydaný Domom Matice slovenskej v Nitre v spolupráci s Katedrou folkloristiky a regionalistiky Fakulty humanitných vied Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre rozpošlú vydavatelia základným školám, umeleckým školám, folkloristom, súborom a učiteľom, pracovníkom v oblasti ľudového umenia a folklóru ďalšiu z pomôcok pre výchovnú prácu s mládežou. Podľa slov M. Járeka, plánujú vydavatelia v tomto roku vydať tri ďalšie podobné zbierky ľudových piesní z charakteristických folklórnych regiónov Nitrianskeho okresu.

Viedenský orchester

Komorný koncert Akademického symfonického orchestru Ekonomickej univerzity vo Viedni uskutočnil sa 16. januára v Moyzesovej sieni Slovenskej filharmónie v Bratislave. Na podujatí odzneli skladby Borisa Blachera - Alla marcia, Bélu Bartóka - Koncert pre violu a Johannesa Brahmsa - 3. symfónia.

Akademický symfonický orchester Ekono-

mickej univerzity vo Viedni ako 60-členný súbor študentov vysokých škôl a univerzít vo Viedni vznikol v roku 1991. V rámci umeleckých turné koncertoval v Lyone, Paríži, Strassburgu, Prahe a v Berlíne. Koncert v Bratislave sa uskutočnil v rámci priateľských vzťahov medzi EU v Bratislave a vo Viedni.

Výročie narodenia P. Tonkoviča

V pondelok 13. januára uplynulo 90 rokov, čo sa v obci Podkonice neďaleko Banskej Bystrice narodil významný slovenský folklorista, zberateľ ľudových piesní, hudobný skladateľ a dirigent Pavol Tonkovič.

Prostredie rodnej obce mu už v rannom veku poskytovalo nepreberné množstvo najsilnejších zážitkov zo zvykov, spevov, tancov a ľudových tradícií. Hlboký vzťah k hudbe priviedol mladého P. Tonkoviča na štúdiá na učiteľský ústav v Banskej Bystrici, kde bol jeho profesorom Viliam Figuš Bystrý, ktorý mu pomáhal odkrývať krásy ľudovej tvorby. V štúdiách pokračoval na bratislavskej Hudobnej a dramatickej akadémii. Aktivitu sústreďoval na prípravu množstva koncertných podujatí ako aj pôsobenia v speváckych zboroch. Ako učiteľ organizoval a viedol ľudové súbory, pripravoval odborné články a rozhlasové relácie o ľudovej hudbe a folklóre. Od roku 1945 pôsobil ako vedúci redakcii ľudovej hudby v košickom, neskôr v bratislavskom rozhlase. V roku 1949 stál pri zrode Slovenského ľudového umeleckého súboru (SLUK), kde pôsobil ako umelecký vedúci. Bol zakladateľom Orchestra ľudových nástrojov, vďaka ktorému sa množstvo zozbieraných piesní z rôznych regiónov Slovenska stali známymi.

V šesťdesiatych rokoch sa venoval skladateľskej, upravovateľskej a zberateľskej činnosti. Pripravil niekoľko zbierok ľudových piesní - Spevy nášho ľudu, Spevy z Oravy, ako aj monografie Ľudová hudba na Terchovej a Ľudová hudba na Orave. Celý hudobný materiál - zbierky, úpravy i publikované články patria dnes k základnému fondu slovenskej ľudovej piesne a hudby. V posledných rokoch pripravil napríklad úpravy Svadobné veselice na Orave a Desiat hudobných obrázkov zo života podtatranskej oblasti.

P. Tonkovič zomrel 22. mája 1980 vo veku 73 rokov.

Filharmonický zbor do francúzskeho Lille

Na trojtýždňové hostovanie do severofrancúzskeho mesta Lille odcestoval 18. januára Slovenský filharmonický zbor pod vedením zbormajsterky Blanky Juhaňákovéj. Pozvali ho tam na základe jeho predchádzajúcich úspešných účinkovaní sprostredkovaných s.r.o. Art Agency.

V tomto roku sa bude toto teleso podieľať na príprave a uvedení opery Jacqua Offenbacha Hoffmanove poviedky, známej aj z bratislavskej inscenácie.

Už v decembri minulého roka prišiel do Brati-

slavy renomovaný režisér Hugo de Ana s choreografkou Ledou Lajodice, aby priblížili zboru svoje umelecké poňatie tejto inscenácie a predskúšali herecké akcie zboru.

Celková príprava opery vyvrcholí premiérou 31. januára a následnými predstaveniami 2., 4. a 6. februára.

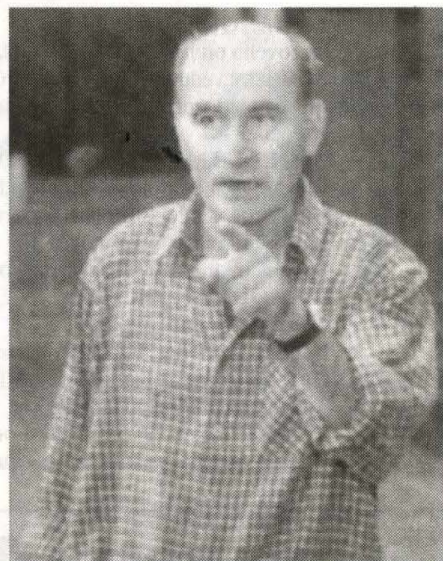
Orchester National de Lille v spoluúčinkovaní Slovenského filharmonického zboru a sólistov povedie dirigentskou paličkou Jean-Claude Cassadesus a náročnú hlavnú postavu Hoffmanna stvárni Marcus Haddock. **Materiály z TASR**

Jubilant Štefan Nosál

Galavečer venovaný významnému životnému jubileu - 70. narodeninám profesora Štefana Nosála uskutočnil umelecký súbor Lúčnica 26. januára v historickej budove Slovenského národného divadla.

Š. Nosál sa narodil 20. januára 1927 v Hriňovej. Po ukončení štúdiá maturitou v roku 1947 v Banskej Bystrici, študoval na Slovenskej vysokej škole technickej a v roku 1957 absolvoval štúdium na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Od roku 1968 učí na VŠMU na katedre tanečnej tvorby.

Š. Nosál je od roku 1949 tanečníkom a choreografom v súbore Lúčnica. Doposiaľ je umeleckým šéfom tanečného súboru. V Lúčnici vytvoril okolo 80 tanečných kompozícií - napríklad Dectiviansku veselicu, Radvanský jarmok, Ej husári a ďalšie. Zvlášť upozornil na seba celovečernými komponovanými programami - To je Lúčnica, Elán a Lúčnica, Karpaty, Lúčnica a jej deti a iné. Známe sú aj jeho choreografické práce v operách Krútnava, Jánošík, Beg Bajazid, Svätopluk, v divadelnom predstavení Na skle maľované a tiež spolupráca s divadlami v ČR, Holandsku, Belgicku, USA, ako aj spolupráca s filmom a televíziou.

U profesora Š. Nosála absolvovalo vysokoškolské štúdium 26 choreografov, ktorí patria medzi vrcholy v slovenskom tanečnom umení.

I. Fischer umeleckým riaditeľom

Budapeštiansky festivalový orchester bude mať v osobe dirigenta Ivána Fischera v budúcnosti iba jediného umeleckého riaditeľa. Kuratórium nadácie tohto telesa rozhodlo totiž v záujme ďalšieho rozvoja populárneho orchestru o zrušení duplicitného riadenia jeho umeleckých aktivít.

Svetoznámy klavirista Zoltán Kocsis bude však s telesom podľa informácií kuratória naďalej spolupracovať nielen ako sólista, ale aj ako hosťujúci dirigent.

Náš orchester sprevádzal

Vanessa Maeová, 18-ročná husľová virtuózka z Veľkej Británie, sa musí na svojom umeleckom turné po vlastnej krajine zaobiť bez 72-členného slovenského sprievodného orchestru. Britské ministerstvo práce podľa dnešných vlastných údajov neudelilo hudobníkovi bratislavského rozhlasového orchestru pracovné povolenie.

Ako uviedol hovorca ministerstva, Maeová mohla svoju cestu naplánovať rovnako dobre s britským orchestrom. Zahraničné orchestre dostávajú pracovné povolenie len v takých prípadoch, keď ich vystúpenie nie je na úkor

britských hudobníkov, alebo keď nie je k dispozícii nijaký domáci orchester.

Hovorca organizátorov Maeovej turné v denníku Daily Telegraph ubezpečil, že nebolo možné nájsť nijaké vhodné anglické umelecké teleso pre kompletnú koncertnú snúru. Na základe toho musela Vanessa Maeová zmeniť svoj program.

Už na prvom koncerte, ktorý sa v utorok konal v Glasgowe, vystúpila husľistka spolu s jedenástimi hudobníkmi pôsobiacimi na voľnej nohe, ktorí ju pravdepodobne budú sprevádzať aj na ďalších 11 koncertoch.

Venované Schubertovi

Pri príležitosti 200. výročia narodenia Franza Schuberta uskutočnili sa v Bratislave minulý týždeň dve podujatia. 28. januára Univerzitná knižnica v Bratislave, Rakúske kultúrne centrum a Slovenská spoločnosť Franza Schuberta otvorili výstavu venovanú tomuto významnému skladateľovi. Na výstave je okolo 200 exponátov, ktoré tvoria knižné vydania, noty, gramofónové platne a pod. Súčasťou otvorenia výstavy bola aj prezentácia knihy Zuzany Vitálovej Po stopách Franza Schuberta.

Druhé podujatie pripravila Medzinárodná nadácia J. N. Hummela a Miestne kultúrne centrum St. Mesto. Témou tohto, jedného z pravidelných stretnutí v Zichyho paláci boli: "Dejiny Bratislavy - mesta hudby" vychádzajúce "Zo spomienok prof. Jána Albrechta". V programe zo skladieb Franza Schuberta účinkovali Magdaléna Bajuszová a Cyril Dianovský. -r-

ŠKO na turné v USA

2. februára 36-členný Štátny komorný orchester Žilina odcestoval na mesačné koncertné turné do Spojených štátov amerických. V dejinách orchestru je to už druhý koncertný zájazd na tento kontinent (v roku 1993 absolvoval ŠKO do USA mesačné turné).

Na západnom pobreží v štátoch Kalifornia, Oregon a Washington sa predstaví americkému publiku na 23 koncertoch so skladbami Wolfganga Amadea Mozarta, Ludwiga van Beethovena, Jana Václava Voříška, Antonína

Dvořáka, Felixu Mendelssohna-Bartholdyho a zo slovenskej tvorby Johanna Matthiasa Spengera a Jána Cikkera.

Sólistami koncertu budú japonská klaviristka Michiko Otaki a popredný slovenský flautista Ján Figura.

Väčšina koncertov odznie pod taktovkou šéfdirigenta Štátneho komorného orchestru Žilina - Leoša Svárovského, ale svoje dirigentské majstrovstvo predvedú aj americkí dirigenti Anthony Armore a Jack Fortner. **TASR**

Štátny komorný orchester Žilina

Február 1997

- 6.2. 19.00 h **FAŠIANGOVÝ KONCERT**
jazzového orchestra HOT SERENADES Bratislava
Umelecký vedúci: Juraj Bartoš (trúbka)
Program: autentická americká a slovenská jazzová hudba 20. a 30. rokov nášho storočia
- 9.2. 10.30 h **NEDELNÉ MATINÉ PRE RODIČOV S DEŤMI**
Roztancované fašiangy s Big bandom žilinského konzervatória
Umelecký vedúci: Miroslav Belorid
Moderátorka: Jana Tarinová
Spoluúčinkujú deti z Tanečnej školy L. Plešingera
- 25.2. 19.00 h **KOMORNÝ KONCERT**
Moravský komorní sólisti
Isabella Schnoller, flauta (Švajčiarsko)
Dirigent: Mathias Koffmel (Švajčiarsko)
Telemann: Suita Don Quijote
J.Ch. Bach: Koncert pre flautu a orchester
Dvořák: Serenáda E dur, op. 22, pre sláčikový orchester

Štátna opera Banská Bystrica

Február 1997

- 1.2. 18.30 h **ILJA ZELJENKA**
BÁTORYČKA
(Operná smutnohra v dvoch dejstvách)
Na projekt finančne prispel Štátny fond kultúry PRO SLOVAKA
- 4.2. 18.30 h **Johann Strauss**
NETOPIER
(Opereta v troch dejstvách)
Predstavenie pri príležitosti pracovného jubilea sólistu ŠO Jána ZEMKU
- 6.2. 18.30 h **Emmerich Kálmán**
GRÓFKA MARICA
(Opereta v troch dejstvách)
- 11.2. 18.30 h **Giuseppe Verdi**
NABUCCO
(Opera v štyroch dejstvách)
- 13.2. 18.30 h **Giuseppe Verdi**
LA TRAVIATA
(Opera v troch dejstvách)
- 18.2. 18.30 h **Emmerich Kálmán**
GRÓFKA MARICA
(Opereta v troch dejstvách)
- 20.2. 17.00 h **Eugen Suchoň**
ČARODEJNÁ NOC
(Detský rozprávkový balet v jednom dejstve)
- 22.2. 18.30 h **Peter Iljič Čajkovskij**
EUGEN ONEGIN
(Lyrické scény v troch dejstvách)
- 24.2. 18.30 h **Divadlo JGT ZVOLEN**
Carlo Goldoni
TRUFALDINO Z BERGAMA
(Sluha dvoch pánov)
(Komédia v dvoch dejstvách)
- 27.2. 18.30 h **Gaetano Donizetti**
NÁPOJ LÁSKY
(Komicická opera v dvoch dejstvách)
- Organizované predstavenia:**
5.2., 11.00 h - Johann Strauss NETOPIER
25.2., 11.00 h - Carlo Goldoni TRUFALDINO Z BERGAMA (Sluha dvoch pánov) (DJGT Zvolen)
- Zájazdy:**
10.2., 11.00 h - Johann Strauss NETOPIER (vo Zvolene)
24.2., 18.30 h - P.I. Čajkovskij EUGEN ONEGIN (vo Zvolene)
- Bohéma klub**
5.2. Večer pre talenty Konzervatória J. L.
18.00 h Bellu v Banskej Bystrici
19.2. OK BAND Jozefa Karvaša
18.00 h
16.2. Rozprávanie a piesne Dariny
18.00 h Laščiakovej a Júliusa Pántika

Štátna filharmónia Košice

Február 1997

- 6.2. Dom umenia 19.00 h **Stanislav Macura**
dirigent, ČR
A cyklus **Arkady Janivker**
husle (Kanada)
- 13.2. Dom umenia 19.00 h **Peter Breiner**
dirigent (Kanada)
úprave P. Breinera
- 20.2. Dom umenia 19.00 h **Stanislav Macura**
dirigent (ČR)
Dana Varínska (Rusó)
klavír (SR)
A cyklus **Košický detský spevácky zbor**
(zborn.: manželka Varínski)
- 25.2. foyer DU 19.00 h **KAFÉ KONCERT** v spolupráci s fy JUSTINA
Z operety do operety
Edita Malinová, spev Katarína Pappová, spev
György Ersek, spev Erika Malinová, klávesy
- C. Debussy: More
A. Glazunov: Koncert pre husle a orchester a mol
- F. Schubert: Symfónia č. 5 B dur
- C. Debussy: 24 prelúdií pre klavír v orchestrálnej úprave P. Breinera
- L. Janáček: Taras Bulba,
J. Filas: Posledný sen starého dubu, kantáta
- J. Brahms: Koncert pre klavír a orchester č. 2

SPEKTRUM

Slovenská televízia Bratislava (Hlavná redakcia zábavy a hudby) pripravila na tento rok nový **magazín o vážnej hudbe SPEKTRUM**. Mesečník bude obsahovať viaceré stále i variabilné rubriky, ako napr. hudobno-spravodajská časť, avíza očakávaných podujatí, reportáž, miniprofil, videoklip, rozhovory a pod.

Prostredníctvom SPEKTRA môžu verejnosť informovať o svojich podujatiach

organizátori koncertov, hudobno-dramatických predstavení, konferencií, ale i vydavateľia kníh, notových materiálov a hudobných nosičov a pod. Stačí, ak budú svoje informácie pravidelne, a s čo najväčším možným predstihom, zasielať poštou alebo faxom na adresu:

Andrea Serečinová
Hlavná redakcia zábavy a hudby
Slovenská televízia Bratislava
Mlynská dolina
845 45 Bratislava
fax: 726 408

Prvá časť bude odvysielaná 8. februára o 16.20 h na STV 2.

Juraj Lexmann: Slovenská filmová hudba 1896-1996

Vývin slovenskej filmovej hudby ako dejiny tvorivých impulzov, tendencií, zvyklostí a manier na pozadí rozvíjajúcich sa technických predpokladov, tvorivých podmienok a dramaturgických požiadaviek. Hudba v hranom filme, tiež v dokumentárnom a animovanom. Notové príklady, fotografie, prehľady tvorby. Úplný súpis všetkých filmových hudieb v diele jednotlivých skladateľov. Ceny 99 Sk vrátane poštovného a balného.

Knihu posielajú dobierkou alebo na faktúru ASCO Art & Science, Dúbravská cesta 9, 841 05 Bratislava, tel.: 07/37 35 09.

Národné hudobné centrum SLOVKONCERT

Prehľad akcií v Západoslovenskom kraji a Bratislave

Február 1997

Galéria mesta Bratislavy, Mirbachov palác

2.2. Neonila Kozjatská - soprán (Ukrajina)

10.30 h Vladimír Prokopenko - tenor (Ukrajina)

Viola Samborská - klavír (Ukrajina)

F. Schubert, P. I. Čajkovskij, S. Rachmaninov, J. Šaporin, G. Puccini, G. Verdi

23.2. Anna Höblingová - husle

10.30 h Quido Höbling - husle

Dagmar Sebestová - Zsapková - flauta

Jozef Zsapka - gitara

J. M. Leclair, G. Ph. Telemann, A. Diabelli, V. Godár, D. Babcock, D. Martinček

Trenčianske Teplice

5.2. Liečebný dom Krym

19.30 h Bratislavské gitarové kvarteto:

Miloš Slobodník

Miloš Tomašovič

Radka Kubrová

Jana Mazáková

G. Ph. Telemann, L. Boccherini, C. Machado, F. Goudard, L. Brouwer, J. W. Duarte, M. de Falla

26.2. Koncertná sieň Kúpeľnej dvorany

Juliana Jamrišková - soprán

Ivan Ožvát - tenor

Mikuláš Doboš - basbarytón

Daniel Buranovský - klavír

Výber operných a muzikálových melódii svetoznámych skladateľov.

Nové Mesto nad Váhom, Sála MKS

20.2. Bratislavské gitarové kvarteto:

18.00 h Miloš Slobodník

Miloš Tomašovič

Radka Kubrová

Jana Mazáková

M. Praetorius, L. Boccherini, G. Bizet, L. Brouwer, J. W. Duarte, M. de Falla

Slovenské liečebné kúpele Piešťany

5.2. Komorná opera SND

Mária Eliášová - soprán

Silvia Sklovská - mezzosoprán

Simon Šomorjai - tenor

Jozef Ábel - tenor

12.2. Trio Istropolis

Katarína Brejková - klavír

Zuzana Paštékova - husle

Teodor Becko - violončelo

Jana Nagy - Juhász - klavír

L. Janáček, B. Smetana, B. Martinů

Dom umenia Piešťany

28.2. Monika Melcová - organ

Martina Lesná - flauta

KONKURZ

Slovenská hudobná únia v Bratislave, vypisuje

konkurz

na miesto tajomníka Slovenskej hudobnej

únie. Podmienky: vysokoškolské vzdelanie, organizačné schopnosti, znalosť jazykov a administratívna prax vítaná.

Prihlášky zasielajte do 21. februára t. r. na adresu:

Slovenská hudobná únia,
Michalská 10,
815 36 Bratislava.

CENY ZO SMETANOVEJ SÚŤAŽE PUTOVALI DO KOŠÍC

22. ročník Smetanovskej klavírnej súťaže s medzinárodnou účasťou (18. až 23. novembra m.r., Hradec Králové) bol opäť úspešný aj pre študentov košického konzervatória. Súťaž (vypísaná Smetanovskou spoločnosťou, Hradeckou kultúrnou a vzdelávacou spoločnosťou a Ministerstvom školstva českej republiky) bola rozdelená do dvoch kategórií. Prvá s vekovým limitom do 28 rokov a druhá do 18 rokov. V druhej kategórii (zúčastnilo sa jej 18 talentovaných klaviristov z Česka, Japonska a Slovenska) súťažili aj dvaja študenti bratislavského, dvaja žilinského a traja z košického konzervatória. Z Košíc sa predstavili M. Nemcová a L. Duna (tr. Mgr. Draveckej) a J. Tkáčová (tr. Mgr. L. Kojanovej). Odborná porota bola v tomto ročníku spoločná pre obe kategórie, jej predsedom bol známy

smetanovský interpret J. Novotný z Prahy. Členmi boli J. Hlinka (Nórsko), J. Kříž a P. Toperčzer (Praha), A. Kujumjian (Rakúsko), J. Micklem (Zimbabwe), N. Miyazava (Japonsko). Mladšia kategória súťažila v dvoch kolách, staršia bola trojkolová (v treťom kole s prvou časťou koncertu so sprievodom orchestra). Podmienky súťaže obsiahli interpretáciu skladieb všetkých štýlových období.

Z košických účastníkov získali M. Nemcová a L. Duna druhú cenu, čestné uznanie J. Tkáčová. Okrem toho cenou Dr. V. Holzknechta za najlepšiu interpretáciu skladby autora XX. storočia bol ocenený L. Duna a zvláštnu cenu Spoločnosti B. Smetanu za predvedenie skladieb získala J. Tkáčová. **ŠTEFAN ČURILLA**

Objednávam si ks časopisu **HUDOBNÝ ŽIVOT** na adresu:

Meno:

Ulica: Miesto:

PSČ:

Dátum: Podpis:

Objednávku pošlite na adresu: HUDOBNÝ ŽIVOT, Špitálska 35, 811 08 Bratislava

Celoročné predplatné 192 Sk, polročné 96 Sk.